

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Romana Marková, Bc.

Příměstský dětský tábor v ZOO Zlín – Lešná,

jeho management a marketing

Olomouc 2019

Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně jen s pomocí zde uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne: 19. dubna 2019

.....
Romana Marková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Pavlu Neumeisterovi, Ph.D., za odborné vedení, spolupráci, trpělivost a velmi cenné rady, které mi poskytl v průběhu vypracování diplomové práce. Dále chci poděkovat své rodině a přátelům za jejich podporu při studiu.

OBSAH

ÚVOD.....	7
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	9
1.1 DEFINICE A ZAŘAZENÍ V RÁMCI VĚDNÍHO OBORU.....	9
1.1.1 Světová asociace volného času a rekreace	10
1.2 HISTORICKÝ PŘEHLED VÝVOJE PEDAGOGIKY VOLNÉHO ČASU	11
1.3 FUNKCE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE DLE PÁVKOVÉ.....	13
1.4 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ STANOVENÍ VZDĚLÁVACÍCH A VÝCHOVNÝCH CÍLŮ.....	14
2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA	17
2.1 PŘÍRODA JAKO SOUČÁST RVP ZÁKLADNÍCH ŠKOL	20
2.2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA JAKO PRŮŘEZOVÉ TÉMA RVP	22
2.3 EVVO VE ZLÍNSKÉM KRAJI	23
2.4 POSTOJ DĚTÍ KE ZVÍŘATŮM.....	24
3 ZOO A VÝCHOVA VEŘEJNOSTI K OCHRANĚ PŘÍRODY.....	26
3.1 POSTOJ SVĚTOVÉ ASOCIACE ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD A AKVÁRIÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ	26
3.1.1 Mezinárodní asociace zoopedagogů	27
3.2 POSTOJ EVROPSKÉ ASOCIACE ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD A AKVÁRIÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ	27
4 VOLNOČASOVÁ NABÍDKA ČESKÝCH ZOO V DOBĚ LETNÍCH PRÁZDIN	29
4.1 NEFORMÁLNÍ PŮSOBNÍ - NÁVŠTĚVA ZOO BEZ DOPROVODNÉHO PROGRAMU	30
4.2 FORMÁLNÍ PŮSOBNÍ - NÁVŠTĚVA ZOO S DOPROVODNÝM PROGRAMEM.....	30
5 PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR	32
5.1 LEGISLATIVA.....	32
5.2 PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY V ZOO – KOMPARATIVNÍ STUDIE.....	33
5.2.1 Letní zooškola Praha	34
5.2.2 Letní prázdniny v Zoo Brno	34
5.2.3 Příměstské tábory v Zoo Ostrava	35
6 PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY V ZOO ZLÍN A JEHO MANAGEMENT A MARKETING	36
6.1 MANAGEMENT	36
6.1.1 Pořádání příměstských táborů v Zoo Zlín s DDM Astra	37
6.1.2 Realizace tábora pracovníky Zoo Zlín	38
6.1.3 Změna koncepce podoby příměstského tábora v roce 2015	42
6.2 MARKETING	43
6.2.1 Příměstské tábory v Zoo Zlín a jejich marketing	45

II PRAKTICKÁ ČÁST	47
7 ANALÝZA ŠKOLNÍCH VZDĚLAVACÍCH PROGRAMŮ.....	48
7.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA FRYŠTÁK – ŠKOLA PRO ŽIVOT	48
7.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA ZLÍN, NOVÁ CESTA 268, ŠTÍPA – NOVÁ CESTA	51
7.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLA ZLÍN, SLOVENSKÁ 3076, P. O. – VZDĚLÁNÍ – SPORT - PŘÍRODA.....	53
7.4 ZÁKLADNÍ ŠKOLA ZLÍN, KŘIBY 4788, P. O. – DUHOVÁ ŠKOLA	56
7.5 ZÁKLADNÍ ŠKOLA KOMENSKÉHO I, ZLÍN, HAVLÍČKOVO NÁBŘ. 3114 P.O. – BAREVNÁ ŠKOLA.....	58
7.6 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ ANALÝZY ŠVP.....	61
8 METODOLOGIE.....	62
9 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	64
9.1 ATRAKTIVITA PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA	64
9.2 ZASTOUPENÍ DÍVEK A CHLAPCŮ NA PŘÍMĚSTSKÉM TÁBOŘE.....	65
9.3 VĚKOVÁ KATEGORIE DĚTÍ	66
9.4 ÚČAST DÍTĚTE NA TÁBOŘE VÍCE NEŽ JEDNOU	67
9.5 POČET DĚTÍ, JEJICHŽ RODIČE VLASTNÍ ROČNÍ PERMANENTNÍ KARTU DO ZOO	71
ZÁVĚR	72
REFERENČNÍ SEZNAM.....	74
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	79
SEZNAM PŘÍLOH.....	80

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Romana Marková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Příměstský dětský tábor v ZOO Zlín – Lešná, jeho management a marketing
Název v angličtině:	Suburban Summer Camp for Children in Zlín ZOO - management and marketing
Anotace práce:	<p>Teoretická část práce popisuje pedagogiku volného času realizovanou v prostředí zoologických zahrad. Věnuje se souvislostem mezi programy, které jsou v zoo nabízeny a rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Teoretická část popisuje také příměstské tábory v Zoo Zlín, včetně managementu a marketingu.</p> <p>První kapitola praktické části porovnává ŠVP vybraných základních škol s náplní příměstského tábora. Druhá část analyzuje data, která ukazují vývoj počtu přihlašovaných dětí, poměrové zastoupení dívek a chlapců, věkovou skladbu a četnost opakovaných účastí. Dále práce přináší poznatky, jak velké procento účastníků příměstských táborů patří k držitelům roční zoo permanentky.</p>
Klíčová slova:	pedagogika volného času, dítě, environmentální výchova, zoologická zahrada, management, marketing
Anotace v angličtině:	The theoretical section describes the leisure time pedagogy implemented within the surroundings of the zoological gardens. It deals with the correlation between the programmes offered in the zoo and the educational programme framework for primary education. The theoretical section also describes suburban summer camps in Zlín Zoo, including management and marketing. The first chapter of the practical section compares the school education programme of representative primary schools with the content of the suburban summer camp. The second section analyzes data which shows the development of the number of registered children, the proportional representation of girls and boys, the age composition, and the frequency of repeat participation. Further work provides the knowledge of how large a percentage of the suburban summer camp participants are also holders of an annual zoo pass.
Klíčová slova v angličtině:	pedagogy of free time, children, environmental education, zoological garden, management, marketing
Rozsah práce:	88 stran včetně příloh
Jazyk práce:	Český jazyk

ÚVOD

Současná doba je plná moderních technologií, sociálních sítí a dalších vymožeností, které odvádějí pozornost člověka nejen od vzájemné komunikace a smysluplného trávení volného času, ale i od budování si vztahu k přírodě a zvířatům. Toto téma je v posledních letech v popředí zájmu veřejnosti jak odborné tak laické. Také proto najdeme mnoho institucí, které se zabývají ochranou přírody a s tím související osvětou. Nejen organizace, ale i významné osobnosti se zasazují o to, abychom se naučili přírodu respektovat, vážili si jí a naučili se v přírodě trávit co nejvíce volného času. Existuje mnoho způsobů, jak můžeme tuto lásku k přírodě v člověku probudit.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na oblast, která se problematice budování si vztahu k přírodě a zvířatům věnuje. Již několik let pracuji v zoologické zahradě, která v době letních prázdnin pořádá příměstské tábory pro děti. Ty jsou zaměřeny nejen na ochranu přírody, ale také na budování vztahu dětí k přírodě.

Hlavním cílem diplomové práce je ověřit, zda může neformální vzdělávání, realizované formou příměstských táborů, hrát významnou roli v oblasti základního vzdělávání zaměřeného na přírodu a životní prostředí. Zda nalezneme propojenost mezi rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a výchovně vzdělávacími aktivitami pořádanými českými zoo. Práce tedy analyzuje rámcový vzdělávací program a srovnává jej s nabídkou programů v zoologických zahradách.

Dále je v teoretické části posuzováno i to, v jaké podobě nabízejí tuto volnočasovou aktivitu jiné zoologické zahrady. Pro komplexnost diplomové práce bylo potřeba popsat postup samotné realizace příměstského tábora. Zda je v marketingové oblasti využíváno všech nástrojů, které jsou nápomocny pro získání pozornosti nejen rodičů, ale i dětí.

Cílem praktické části je analyzovat a nalézt konkrétní souvislosti programu tábora se školními vzdělávacími programy vybraných základních škol v okolí zlínské zoo. Praktická část se také zabývá rozborem dat, která nám mohou ukázat vývoj počtu přihlašovaných dětí, poměrové zastoupení dívek a chlapců, věkovou skladbu a četnost opakovaných účastí. V neposlední řadě se v této části zabývám výstupy, které přinášejí informace o tom, jak velké procento účastníků příměstských táborů patří k držitelům roční permanentky nazvané ZOO Zlín Family a navštěvuje tedy zoo během kalendářního roku vícekrát.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

Pedagogiku volného času řadíme mezi vědní obory, které se zabývají jak teorií, tak praxí výchovy ve volném čase. Plnohodnotné využití volného času je v současné době velmi aktuálním tématem.

Jedinci si svobodně volí, k čemu volný čas využijí a jak jej budou trávit (aktivně či pasivně). Trávení volného času může vyvolávat pocity štěstí a radosti. Zároveň se ale mohou dostavit i pocity negativní. Tedy pocity nedostatku volného času případně trávení volného času v podobě nevhodně zvolených aktivit. To může v člověku vzbudit frustraci. Pedagogika volného času vede vychovávané jedince k tomu, aby se naučili smysluplně volný čas využívat.¹

S volným časem se pojí široké spektrum činností. Bez ohledu na to, zda se jedná o dospělého jedince či dítě. Pod pojmem volný čas si můžeme představit jakoukoliv činnost, která se odehrává po splnění každodenních povinností. Dle sociologického slovníku se jedná o dobu, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků. Volný čas tedy nastává ve chvíli splnění pracovních (školních) i nepracovních povinností.

1.1 Definice a zařazení v rámci vědního oboru

Definic pedagogiky volného času je mnoho. Každý autor k formulaci přistupuje jinak, zaměřuje se na jiná úskalí této problematiky. Přesto se definice na základních a podstatných informacích shodují.

Definice Jiřiny Pávkové, české pedagožky, která se této tématice věnuje, je následující: „*Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – děti, mládež, dospělý v produktivním věku i seniorů ve volném čase.*“²

Naopak Vážanský a Smékal v jejich definici zdůrazňují, že je třeba myslet na individuální i společenské vývojové dimenze. Dále za podstatné považují to, že je nutné

---

¹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. 2014. s. 8

² Tamtéž, s. 8

nabídnout jedinci při formování jeho volného času takové podmínky, které pomohou k jeho optimálnímu růstu a učení, vývoji a existenci.³

„Pedagogika volného času patří mezi společenské vědy. Stanovuje teoretická východiska, vymezuje základní pojmy, metodické postupy i praktická doporučení pro realizaci volnočasových aktivit. Zahrnuje také otázky managementu volného času a metodologii výzkumu.“⁴

Nesmíme však zapomínat na to, že je třeba rozlišovat mezi pedagogikou volného času a vědou o volném čase. Hlavním úkolem vědy o volném čase je zkoumat vznik volného času a jeho historický vývoj, který je neodmyslitelně spjat s vývojem společnosti. Pedagogika volného času kromě toho, že je nedílnou součástí pedagogiky obecné, sociální i speciální, také spolupracuje s psychologíí, sociologíí, filozofií a mnoha dalšími obory a vytváří podmínky pro to, aby byl volný čas plnohodnotně populací využíván.⁵

1.1.1 Světová asociace volného času a rekreace

V roce 1952 byla ve Spojených státech amerických založena *Světová asociace volného času a rekreace* (World Leisure and Recreation Association).⁶ Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která sdružuje jednotlivce i organizace z celého světa. Na jejich stránkách se můžeme dočíst, že volný čas je životně důležitým prvkem, který pomáhá člověku prožít život plnohodnotně. Volný čas se vyznačuje snahou o uspokojení, radost, objevování, ale i socializaci. V případě, že je veden volný čas kvalifikovaným odborníkem, přináší člověku ještě jakousi přidanou hodnotu v podobě odborných znalostí a zkušeností. Mezi činnosti, které lze zařadit do volnočasových aktivit, podle asociace patří:⁷

- hra
- rekreace
- umění a kultura
- sport

³ VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury., s. 73

⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. 2014, s. 8 - 9

⁵ Tamtéž, s. 9

⁶ VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury., s. 61

⁷ About us – world leisure. *world leisure – World Leisure Organization, is a world-wide, non-governmental association of persons and organizations dedicated to discovering and fostering those conditions best permitting leisure to serve as a force for human growth, development & well-being.* [online]. Copyright © 2019 World Leisure Organization. All rights reserved. [cit. 14.01.2019].

Dostupné z: <http://worldleisure.org/about-us/>

- festivaly a oslavy
- péči o zdraví
- cestování

Z tohoto výčtu jasně plyne, že do oblasti volného času spadá jakákoliv aktivita, kterou člověk vykonává s radostí a nadšením.

1.2 Historický přehled vývoje pedagogiky volného času

První zmínky o volném čase bychom našli u starověkých myslitelů a filozofů jako je Aristoteles či Platón, u nichž už najdeme „návod“, jak bychom volný čas mohli trávit. První sepsanou a zmapovanou zmínku o volném čase najdeme v díle Legenda o Ostojovi, která pochází ze 12. století. Tuto legendu podrobně popsal v roce 1992 ve stejnojmenné knize Zdeněk Smetánka. V 21 kapitolách přiblížil čtenářům život raně středověkých zemědělců. Autor popisuje, že v zimním období, kdy sedlák nemusel a ani nemohl pracovat, se objevila jakási mezera mezi prací na poli a spánkem. V této mezeře se tedy mohl sedlák věnovat sobě, svým zálibám a koníčkům. Proto můžeme tento popis považovat jako první zmínku o volném čase. Díky této legendě si můžeme představit, jak vypadal život prostého lidu na začátku našich dějin. V podstatě se náš současný život a život lidí v dřívějších dobách příliš nelišil. Hlavní náplň jejich života byla práce, starost o rodinu i domácnost. Tyto fundamentální prvky života se nezměnily a jsou identické i pro 21. století.

Mnoho zajímavých informací o tom, jak lidé v dřívějších dobách trávili volný čas, najdeme v psané próze, třeba v knize Babička od Boženy Němcové nebo v různých filmových zpracováních. Krásným příkladem je film Krakonoš a lyžníci, kde máme názornou ukázkou toho, že lidé v zimním období měli více času pro sebe, a proto bylo třeba jej plnohodnotně trávit.⁸

Od 17. století se stal volný čas neodmyslitelnou součástí lidského života. Změny probíhaly ve společnosti postupně. Nejprve se volnému času jako takovému začali věnovat lidé ve vyšších kruzích. Vždy záleželo na sociální vrstvě a postavení dané skupiny obyvatelstva. Od toho se odvíjel způsob trávení volného času. Zajímavá je informace, že již v roce 1693 ve Velké Británii vznikl první veřejný klub, kde se lidé mohli shromažďovat, družít a trávit společně volný čas. Tento klub i další, které ho následovaly,

---

⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001., s. 21-22

však byly v té době ještě zaměřeny pouze na dospělé. Nejdůležitější etapa rozvoje pedagogiky volného času byla nastartována v první polovině 19. století.⁹

Práce s dětmi, dospívajícími i dospělými ve volném čase je nedílnou součástí dnešní doby. Můžeme říci, že pedagogika volného času patří mezi klíčové faktory, které ovlivňují budoucnost dětí.

Na počátku vývoje volnočasových aktivit bylo opravdu velmi málo myšleno na děti, nicméně s přibývajícím časem se začaly objevovat první tělocvičny, hřiště atd. Následně již vnikala zařízení, která byla naopak zaměřena pouze na děti a mládež. Byly pro ně vytvářeny nové, zcela specifické prostory, kde se mohli sdružovat. Kdybychom měli uvést konkrétní příklady, tak je opět najdeme v Anglii, kde vznikala sportovní hřiště a zařízení na školách. Důležité je také zmínit dětské zahrady polského lékaře H. Jordana zaměřené na to, aby děti pobývaly na vzduchu.

V meziválečném období se vytvořily dva základní modely. První model najdeme v evropských zemích. Druhý se pak vztahoval k Sovětskému svazu. V evropských zemích byli hlavními inovátory nadšení pedagogové a dobrovolníci. Vznikaly první domy mládeže a kultury, ubytovny mládeže, prázdninové kolonie a tábory. Již v roce 1932 existovalo Sdružení ubytoven mládeže. Důležitý zlom nastal také v tom, že se praktické zkušenosti začaly zobecňovat a teoreticky reflektovat. Opakem byl sovětský model, kde bylo vše spjato s ideologií státu a s monopolní organizací dětí a mládeže, k nimž neexistovaly alternativy. Životní i kulturní úroveň v zemích Sovětského svazu poměrně nízká. Proto jakýkoliv rozvoj zájmové sféry znamenal velký zlom ve vývoji společnosti. Letním příměstským táborům a zakládání dětských klubů se věnoval Stanislav Teofilovič Šackij, ruský pedagog a sociolog.¹⁰

Od konce 2. světové války až do konce 60. let se celosvětově zařízení pro děti a mládež dočkala velkého rozvoje. Nejen instituce jako takové, ale i samotná nabídka programů pro děti se dočkala velkých změn. Sedmdesátá a osmdesátá léta můžeme charakterizovat jako období, kdy se děti začínají dotýkat velmi závažné problémy, mezi něž můžeme zařadit témata jako krize rodiny, nadměrné užívání návykových látek - drogy či alkohol. Tato etapa byla zaměřena převážně na otázky sociální.

V Evropě se prosadila věda o volném čase s možnostmi dalšího vzdělávání až v posledních přibližně padesáti letech novodobé historie. Za významný mezník můžeme

---

⁹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001., s. 22

¹⁰ Tamtéž, s. 24

považovat rok 1970, kdy se konal 1. evropský kongres věnovaný problematice volného času.¹¹

V 90. letech došlo v pedagogice volného času v našich končinách k velkému přerodu. Proběhla transformace postkomunistických zemí. Domy dětí a mládeže byly zachovány, ale byly „osvobozeny“ od komunistické ideologie. Začalo docházet ke sblížení mládeže ze západní a východní Evropy i k předávání informací a zkušeností mezi pedagogy. Byly zachovány ty rysy sovětské pedagogiky volného času, které západoevropští pedagogové považovali za přínosné. Odborná veřejnost si uvědomovala, že oba tábory se mohou spoustu věcí navzájem přiučit a inspirovat se. Nicméně si také uvědomovala, že je třeba na pedagogice volného času pracovat samostatně. Vše je třeba přizpůsobit podmínkám dané země. Kromě pozitivního sblížení západního a východního bloku a vzájemné spolupráce, se začaly objevovat nejrůznější potíže. Bylo třeba připravit správnou nabídku kroužků, která by pokryla poptávku. Pedagogika volného času tedy musela začít reagovat na měnící se společenský život a na výchovu občana v demokratické společnosti.¹²

Společným cílem všech organizací i jednotlivců vztahujících se k volnému času je plnohodnotně využívat volný čas. Aby byl tento čas naplněn radostí, poznáním, učením, uvolněním, ale i navázáním mezilidských vztahů. Cílem je pomoci člověku vystoupit z „bubliny“ všedního dne. Oprostit se od starostí a obohatit svou bytost na duchovní i hmotné úrovni.

1.3 Funkce výchovy ve volném čase dle Pávkové

Abychom se mohli dále posunout v tématu, je třeba si ujasnit, jaké jsou základní funkce výchovy ve volném čase. Dělíme je na následující:

Výchovně vzdělávací funkce

Tato funkce „spočívá v záměrném a cílevědomém ovlivňování osobnosti vychovávaných jedinců. Podmínky volného času dávají možnost působení na psychickou, fyzickou i sociální stránku osobnosti, rozvíjení rozumových schopností, emocí i volných vlastností.“¹³ Je velmi důležité dbát na zvláštnosti pedagogiky volného času. Jednou ze základních složek úspěchu je zvolení vhodných pedagogických postupů. Výchovné

¹¹ VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury., str. 61

¹² Tamtéž, s. 24

¹³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, s. 14

volnočasové aktivity nám poskytují prostor pro uspokojování a kultivaci potřeb (seberealizace, sociální vztahy), rozšiřování a prohlubování zájmů či rozvíjení specifických schopností a dovedností.¹⁴

Zdravotní funkce

Hlavním cílem zdravotní funkce je podporovat zdravý tělesný, duševní ale i sociální vývoj. V této oblasti má pedagog mnoho příležitostí, jak na děti působit. Může je inspirovat v dodržování zdravého životního stylu či dodržování pitného režimu. Pěstovat a upevňovat v dětech hygienické návyky. Nebo je podpořit v rozhodnutí, že je třeba zařadit pohyb do života. Protože pohyb je neoddělitelnou složkou lidského bytí.¹⁵

Sociální funkce

Klíčovým tématem této oblasti je to, aby děti byly zabezpečeny i v době, kdy netráví čas s rodiči. U některých školských zařízení je tato funkce chápána jako nejvýznamnější (školní družina). Podíváme-li se na tuto funkci z jiného úhlu pohledu, tak zjistíme, že v sociální funkci jde také o to, aby děti dokázaly navazovat rozmanitá přátelství a kamarádství s jedinci, kteří mají podobné zájmy a zároveň i s dětmi, které mají handicap (tělesný, duševní, psychický). Cílem je dostat děti do kontaktu s novými autoritami a zlepšit jejich komunikační dovednosti.¹⁶

Preventivní funkce

V této oblasti má pedagog možnost děti ovlivňovat tak, aby pomáhal předcházet rizikovému chování. Do rizikového chování můžeme zařadit alkoholismus, gamblerství, šikanu, rasismus a v současné době i závislost na sociálních sítích. U dětí, které umí dobře a plnohodnotně využívat svůj volný čas je velmi pravděpodobné, že nepodlehnu sociálně patologickým jevům.¹⁷

1.4 Faktory ovlivňující stanovení vzdělávacích a výchovných cílů

Klíčovou složkou výchovného působení je výchovný cíl. Jeho znění vždy stanovuje pedagog. Je velmi důležité, aby si před stanovením výchovného cíle uvědomil, čeho chce u vychovávaných osob dosáhnout.

---

¹⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001., s. 14

¹⁵ Tamtéž, s. 15

¹⁶ Tamtéž, s. 15-16

¹⁷ Tamtéž, s. 16

K jeho správnému stanovení je nutná znalost podmínek, za kterých výchovný proces probíhá a také vhodný výběr pedagogických prostředků.¹⁸

Cíle rozdělujeme do tří kategorií: obecné, specifické a dílčí. Hospodařit a plnohodnotně využít volný čas je základním rysem cíle obecného. Z této formulace jsme schopni odvodit další cíle a to cíle dílčí, jako je například naučit jedince volit vhodné formy rekreace, rozvíjet se, vzdělávat se i ve volném čase a tak podobně.

I přes to, že jsme formulovali dílčí cíle, můžeme říci, že jsou stále ještě poměrně dost obecné. Specifické začnou být až v momentě, kdy se připravujeme na konkrétní výchovnou činnost. Jinak budeme specifikovat cíle pro skupinu dětí ve školní družině, úplně odlišné pak zvolíme pro dospělé. Důležité je tedy to, aby pedagog promýšlel a formuloval výchovné cíle konkrétně k plánovaným činnostem.¹⁹

Dále pedagog nesmí zapomínat na to, že výchovný proces probíhá ve složitých podmínkách. Ty rozdělujeme na vnější a vnitřní. Do skupiny vnitřních podmínek zařadíme věkové a individuální zvláštnosti vychovávaných. V tomto momentu je důležité uvědomění si toho, že je zde poskytnut prostor pro rozvoj individuálních znaků osobnosti (zájmy, schopnosti, charakter, atd.). Pedagog si při vedení kroužků i dalších volnočasových aktivitách musí uvědomovat specifické zvláštnosti věkových skupin. Rozdílně se pracuje s homogenní skupinou a jinak se skupinou heterogenní. Ať už se na tuto stránku věci budeme dívat z pohledu věku, pohlaví či sociální skupiny.

Mezi vnější podmínky řadíme prostor, materiální vybavení, které výchovu nějakým způsobem ovlivňují. Velmi podstatným faktem je to, že se podmínky vybavení mění. Mění se dle typu instituce nebo zařízení, ale také i podle výchovných záměrů. Další rozdílnost najdeme v sociálním prostředí. Stýkat se mohou jedinci mladší se staršími, z odlišného rodinného prostředí, odlišných zvyklostí, zkušeností, způsobů jednání a v současné době i kultur.

K tomu, aby pedagog pochopil vnitřní a vnější podmínky dané skupiny, využívá různých pedagogických metod pedagogicko-psychologické diagnostiky. Mezi základní patří pozorování, rozhovor a analýza výsledků činností.

K dosažení výchovného cíle musí pedagog volit vhodné pedagogické prostředky. V obecném měřítku zde patří tedy všechny předměty a jevy, které pedagog využívá

---

¹⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014., s. 17

¹⁹ Tamtéž s. 18

k dosažení stanovených cílů. Zde můžeme zařadit výchovné subjekty, výchovné metody a formy, i prostředky materiální.

Obsah výchovy stejně jako cíle výchovy můžeme vymezovat z hlediska různých ukazatelů, ať už je to věk nebo způsob, jakým chceme vychovávané rozvíjet. Ve školských zařízeních je obsah vyučování stanoven v základních pedagogických dokumentech. U obsahu výchovy ve volném čase tomu ale tak není. Důvodem je to, že organizace zabývající se volným časem se tak různí, že není možné se shodnout na stejných cílech a podmínkách výchovy, a tím pádem i na obsahu.

Proto mají pedagogové volného času značnou svobodu při sestavování obsahu. Nicméně je tato svoboda spojena s velkou zodpovědností. Uplatňují svoji nápaditost, tvořivost, vycházejí ze svých zkušeností, zájmů, schopností a dovedností. Proto, aby pedagog vhodně sestavil obsah, musí dodržet tři základní požadavky: pedagogicko-psychologické, dodržování základních výchovných cílů a poslání daného zařízení.

Pro zařízení zabývajícími se výchovou ve volném čase je klíčové to, aby dokázala nabídnout účastníkům zajímavé a atraktivní činnosti. *„Obsah výchovy ve volném čase má činnostní charakter, proto bývá vymezován výčtem činností. Jsou to činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné, pro které platí požadavek dobrovolnosti a jsou součástí volného času.“*²⁰

Za pomoci metod a forem dosahujeme stanovených cílů. Ve výchově ve volném čase pedagog využívá různých postupů. Důraz je kladen na ty postupy, které podporují aktivitu účastníků (praktická činnost, rozhovor). Důležité je vhodně využívat všech metod, které má pedagog k dispozici.

Zaměříme-li se na výchovu samotnou, tak největší působnost má v tomto případě sám pedagog volného času. Ten je pro děti vzorem. I on může díky svému chování, přístupu a řešení problémů v mnoha směrech vychovávané ovlivnit. Důvodem je to, že má k dětem méně formální vztah než pedagog ve škole - ten vystupuje jako autorita. Ovšem pedagog volného času s dětmi sdílí společnou činnost, jejich volný čas a proto k němu mají ve většině případů mnohem přátelštější a otevřenější vztah. V jeho silách tedy je děti ovlivňovat v pozitivním slova smyslu.

---

²⁰ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014., s. 20

2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Environmentální vzdělávání, výchova i osvěta jsou celosvětově uznávaným oborem, který se neustále rozvíjí. Je vytvořen celý systém, který je zakotven v politice, strategických dokumentech, také je založen na spolupráci různých aktérů od veřejné správy přes školy až po další vzdělavatele a instituce. Jejich hlavním cílem je rozvíjet kompetence pro odpovědné environmentální jednání. Tímto jednáním myslíme takové, které je co nejšetrnější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí popisuje environmentální jednání jako jednání osobní, občanské a profesní, které souvisí se zacházením s přírodou a přírodními zdroji.²¹

V každém období lidského života můžeme najít možnost, jak vybudovat vztah k přírodě. V raném dětství hraje významnou roli rodina, ve vyšším věku již do života dítěte významně zasahuje pedagog. A nejen pedagog ve škole, ale i pedagog volného času. Proto můžeme říci, že k jeho velmi důležitým schopnostem patří cit pro správné využití okamžiku. Pedagog se snaží v dětech probudit, vytvořit a podpořit vztah k přírodě a životnímu prostředí.²²

V knize *Environmentální výchova v mateřské škole* autorka tuto disciplínu definuje takto: „*Environmentální výchova je výchova, která odhaluje důsledky lidské činnosti, které působí devastaci a ohrožují život na Zemi. Ukazuje možné kroky potřebné k dosažení pozitivních změn v životním prostředí. Vychovává k odpovědnému vztahu k přírodě a pochopení její nenahraditelné ceny pro život nás všech. Má za úkol budovat v lidech vztah k přírodě, schopnost estetických prožitků v souvislosti s přírodou, zabývá se poznáváním interakcí v přírodě a vlivem člověka na ni. Věnuje se budování správných hodnot, postojů, kompetencí k péči o přírodu i připravenosti k angažovanému jednání. Součástí těchto postojů by mělo být také to, aby se člověk uměl omezit, odříct si, vzdát se něčeho ve prospěch budoucnosti planety.*“²³

Když se nad touto problematikou zamyslíme, je důležité položit si otázku, v jakém věku je vhodné s environmentální výchovou u dětí začít. V raném období hraje klíčovou roli rodina a výchova v ní. Mnoho autorů odborné literatury se shoduje na tom, že období raného dětství rozhoduje o základních rysech člověka. Je důležité, jaké mu rodiče vštěpí

²¹ Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta - Ministerstvo životního prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Copyright © 2008 [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/evvo>

²² *Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí* [online]. Copyright © [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/soubory/evyvoj.pdf>

²³ LEBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha: Portál, 2012., str. 15-16

základní poznatky o světě, a to jak ke světu jako takovému přistupovat. Kromě toho, že si dítě v tomto věku uvědomuje své rodiče – mámu a tátu, do jeho světa zasahují hračky, rodinní příslušníci, ale už také okolní svět. V tomto případě máme na mysli zvířata a přírodu. Již ve třech měsících může dítě vnímat psa a o další dva měsíce později se o něj může aktivně zajímat. Ve dvou letech je schopné pod dozorem rodičů si se psem hrát a učit se, co si k němu může dovolit a co nikoliv. Dětské knihy jsou plné zvířat, přírody a vše co k ní patří. Mezi prvními zvuky, které se děti učí, jsou hlasové projevy vydávané zvířaty. V předškolním věku se děti učí vnímat blízkou přírodu a chovat se k ní ohleduplně. Můžeme říci, že čím dříve s touto výchovou u dětí začneme, tím je větší šance, že budou k přírodě přistupovat s respektem, pokorou a budou se jí snažit chránit.

Od tří let věku čeká dítě prudký rozvoj schopností a dovedností. Zdokonaluje svou pohybovou obratnost, zlepšuje se jeho motorická koordinace, tělesně sílí. Předškolní věk je obdobím, kdy už má malé dítě možnost vstoupit pod dohledem rodičů do přírody. V momentě, kdy se cítí jistě a v bezpečí, nabízí mu příroda multifunkční prostředí pro intenzivní rozvoj jeho pohybových dovedností.

Touto tematikou se zabýval norský výzkum, který jasně potvrdil, že ve chvíli, kdy děti v mateřské škole po dobu jednoho roku chodily alespoň na dvě hodiny denně ven, zlepšila se jejich pohybová koordinace i schopnost udržet rovnováhu. Nejvíce děti během tohoto výzkumu ocenily rozmanitost přírody (její barevnost, stromy, louky, lesy, formy krajiny atd.). Také je v tomto výzkumu upozorněno na to, že děti touží po více složitém a náročném herním prostředí než jim nabízejí dětská hřiště.²⁴

V předškolním věku hraje stále důležitou roli rodič, nicméně do výchovy se již výrazně zapojuje pedagog. Pedagogové taktéž, stejně jako rodiče, doprovázejí dítě při kontaktu pro něj s neznámým přírodním světem. Naučí je, čeho se nemusejí v přírodě bát a čemu by se naopak měly vyhnout. Malé děti se učí věci nápodobou, teprve později hlavní roli převezme rozum. A tak při svém sžívání se s přírodou děti napodobují dospělé. Dítě si všímá toho, jak si dospělý jedinec dokáže čas v přírodě užít. Zda si lehne do trávy, projde bosý v potoce nebo místo skopnutí jedovaté houby ji obejde. Děti si v předškolním věku neumějí vytvořit vztah k přírodě jako takové, nicméně si již v tomto věku k přírodě vytvářejí vazbu.

---

²⁴ (PDF) Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Children's Play and Motor Development. *ResearchGate | Share and discover research* [online]. Copyright © [cit. 13.01.2019]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/252182057_Landscape_as_Playscape_The_Effects_of_Natural_Environments_on_Children's_Play_and_Motor_Development

Na pobyt v přírodě se můžeme podívat i z jiného úhlu pohledu, z pohledu psychologického. Americká profesor Washingtonské univerzity Peter H. Kahn provedl společně se svými kolegy výzkum, z něhož vzešla hypotéza *Environmentální generační anamnézy* (Environmental Generational Amnesia). Důležitým závěrem tohoto výzkumu bylo, že vzrůstající environmentální problémy nebudou chápány jako ohrožující, protože jsme si na ně vytvořili tzv. „slepou skvrnu.“ To znamená, že vzrůstající environmentální problémy nebereme jako lidstvo vážně. Nemáme totiž pocit, že by nás nějakým zásadním způsobem ohrožovaly.²⁵ Proto je velmi důležité v dětech probouzet vztah k přírodě. V současnosti již můžeme vidět, že i velmi mladým lidem na přírodě záleží. Jasným příkladem je mladá šestnáctiletá švédská dívka, Greta Thunberg, která aktivně protestuje proti klimatickým změnám.²⁶

Vstupem dítěte na základní školu, se pro něj mění mnoho věcí. Zpravidla celé dopoledne sedí ve škole, odpoledne se připravuje na výuku a plní zadané školní povinnosti. V tomto období také nastává čas návštěv odpoledních kroužků. Podle studie Susan Clayton a Gene Myers se ukázalo, že dítě školního věku si v přírodě hraje jinak než v umělém (člověkem zbudovaném) prostředí. Což potvrzuje již výše zmíněný norský výzkum. V přírodním prostředí děti hrají hry, které jsou založené na fyzických schopnostech a přirozeně jsou v nich silnější děti, které jsou fyzicky zdatnější. Příroda v dětech vzbuzuje touhu po tom hrát si jinak.²⁷

Mladší školní věk můžeme označit jako věk, kdy si dítě může vytvořit velmi silné vazby k přírodě. Velký podíl na tom mohou mít přírodovědné kroužky, které má možnost dítě ve volném čase navštěvovat. Aktivita zaměřené na přírodu nabízejí různá ekocentra, skautské oddíly či volnočasové aktivity v domech dětí a mládeže nebo střediscích volného času. Příroda se v tomto školním věku stává místem objevování. Místem, kde děti mohou zažít dobrodružství, ale je také prostorem, kde mohou relaxovat a odpočívat.

V případě, že bude pedagog děti uvádět do problémů ochrany přírody, musí dávat pozor na to, zda bude dětem vysvětlovat konkrétní problémy a kauzy, vztahující se k ochraně přírody. Nebo zda se zaměří na globální měřítko těchto záležitostí. V případě, že se zaměří na problémy globální, může dojít k potížím a možnému nepochopení daného

²⁵ UW Departments Web Server [online]. Copyright © [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/hints/publications/Childrens_Affiliation_Nature.pdf

²⁶ Šestnáctiletá aktivistka Greta Thunberg ze Švédska je navržena na Nobelovu cenu míru | Radio Wave. *Radio Wave* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/sestnactileta-aktivistka-greta-thunberg-ze-svedska-je-navrzena-na-nobelovu-cenu-7785693>

²⁷ CLAYTON, Susan D. a Gene MYERS. *Conservation psychology: understanding and promoting human care for nature*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, 2009.

tématu. Popřípadě, začne-li pedagog operovat pojmem environmentální katastrofa, může v dětech vyvolat pocity bezmoci a beznaděje. Z toho může následně plynout nezáměr o tuto problematiku nebo v dětech může být vyvolán pocit frustrace a beznaděje. Proto je velmi důležité, aby informace o ochraně přírody předávali zkušení a vzdělaní pracovníci, kteří s citem dětem dokáží vysvětlit, v čem spočívá problém.

Právě v oblasti environmentální výchovy se mohou aktivně zapojit i zoologické zahrady. Učitelé základních a středních škol, ale i pedagogové volného času, mohou využít nabídky vzdělávacích aktivit. Příkladem mohou být výukové programy, které se zaměřují na různá témata vztahující se k ochraně přírody, včetně ochrany zvířat. V některých zoo fungují kroužky, takzvané „zookroužky“, kde odborně vzdělaní pracovníci představují dětem exotické druhy zvířat, jejich chov a ochranu. I zoologické zahrady tedy pracují s volným časem dětí a mládeže. A to nejen ve svých „zookroužcích“. Mezi nejvyhledávanější aktivity, které české zoologické zahrady v současné době nabízejí, patří příměstské tábory.²⁸

2.1 Příroda jako součást RVP základních škol

„Rámcové vzdělávací programy (RVP) tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání.“²⁹

Člověk a jeho svět, tak je pojmenována část RVP, která je koncipována pro 1. stupeň základního vzdělávání, kde se s tématem přírody děti setkávají. Tato vzdělávací oblast je zaměřena na člověka, rodinu, společnost, přírodu, kulturu, techniku, zdraví a mnoho dalších témat. Oblast této látky je velmi rozmanitá a témata jsou obšírná. Na učební látku je nahlíženo nejen z pohledu historie, ale i současnosti. Obsah vzdělávací oblasti, Člověk a jeho svět, rozvíjí poznatky, dovednosti a zkušenosti žáků, které získali ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání.

Člověk a jeho svět je rozdělen do pěti tematických okruhů, z nichž nejpodstatnější pro tuto diplomovou práci je téma Rozmanitost přírody. Zde je hlavním cílem dětem představit planetu Zemi jako součást sluneční soustavy, kde vzniká a rozvíjí se život. Rozvoj, proměnlivost a rozmanitost živé i neživé přírody. Žáci jsou vedeni k tomu,

²⁸ Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí [online]. Copyright © [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/soubory/evyvoj.pdf>

²⁹ Rámcové vzdělávací programy, Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 25.02.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

aby chápali, že Země a život jsou neodmyslitelně spjati. Že všechny děje, které se na naší planetě odehrávají, jsou v souladu a vzájemné rovnováze. Nicméně do této rovnováhy člověk často zasahuje a křehkost celého systému může být jednoduše narušena. I na tuto problematiku je v RVP myšleno. Proto jsou žáci vedeni k tomu, jak konkrétně mohou přispět v jejich věku k ochraně přírody nebo zlepšování životního prostředí. Tato vzdělávací oblast pak připravuje žáky pro přestup na 2. stupeň základní školy, kde na něj navazuje vzdělávací oblast Člověk a příroda.³⁰

Vzdělávací oblast Člověk a příroda je rozčleněn na několik spolu souvisejících okruhů, které se týkají zkoumání přírody. A to na obory fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis. Žákům jsou představeny metody a prostředky, které jim pomohou hlouběji porozumět problematice a zákonitostem přírody. Všechny tyto postupy spolu navzájem souvisí a poskytují žákům ucelený obraz toho, jak se lépe orientovat v běžném životě. V této oblasti RVP je kladen důraz na to, aby žáci pochopili rovnováhu přírody, kterou je nesmírně důležité udržovat. Další nedílnou součástí této vzdělávací oblasti je podpora a vytváření podmínek pro to, aby žáci logicky přemýšleli, učili se kritickému myšlení a chápání souvislostí. Pro tuto diplomovou práci je z této oblasti RVP nejdůležitější přírodopis. Mezi základní učivo řadíme význam rostlin a jejich ochranu, anatomii zvířat, projevy jejich chování a zařazení zvířat v rámci taxonomických druhů. Svým způsobem na všechny témata v těchto oblastech RVP Člověk a příroda – obor přírodopis, navazuje i program dětského příměstského tábora v ZOO Zlín. S tím, že většina informací je zaměřena na exotickou faunu a floru.³¹

Nicméně součástí RVP jsou i takzvaná témata průřezová. Kdybychom si měli představit, co je to průřezové téma, tak charakteristiku najdeme na metodickém portálu RVP. *„Průřezová témata rozvíjejí osobnostní, sociální a morální vlastnosti a potřeby žáků, zdůrazňují multikulturní, demokratický, globální a proevropský aspekt výchovy a vzdělávání. Poskytují žákům základní úroveň mediální gramotnosti a vedou je k pochopení důležitosti odpovědného environmentálního jednání.“*³² Cílem témat je tedy rozšířit poznání žáků, dalším cílem je umožňovat jim komplexní pohled na danou

---

³⁰ Rámcové vzdělávací programy, Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 25.02.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/trvp>, str. 43

³¹ RVP ZV_2017_červen.pdf, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 26.02.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>

³² Průřezová témata - DIGIFOLIO. *Domů - DIGIFOLIO* [online]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=3951>

problematiku, tvořit správný systém hodnot a formovat názory, vztahy, stanoviska. Záměrem je tedy souhrnně působit na osobnost žáka pozitivním směrem.

Povinností školy je zařadit všechna průřezová témata, která jsou součástí RVP do vzdělávání jak na 1. tak na 2. stupni základní školy. Avšak tato témata nemusejí být nutně součástí každého ročníku. Způsob realizace i rozsah stanovuje školní vzdělávací program. Témata lze do výuky zařadit dvěma způsoby. V jednom případě se mohou stát součástí obsahu vyučovacího předmětu případně vytvořit samostatný předmět. Druhou možností je pak dané oblasti využít k tvorbě projektů, seminářů či kurzů. Průřezová témata základního vzdělávání jsou: Osobnosti a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova.³³

2.2 Environmentální výchova jako průřezové téma RVP

Hlavním cílem environmentální výchovy je vést žáky k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověk versus životní prostředí. To znamená, že nosným záměrem je, aby žáci porozuměli, proč je nezbytné postupně přecházet k udržitelnému rozvoji. Napomáhá sledovat i chápat dynamicky se vyvíjející vztahy mezi lidmi, přírodou a životním prostředím. Žáci nahlédnou na environmentální problematiku z pohledu ekologie, ekonomiky, vědecko-technického pojetí, politického, občanského, časového, ale i prostorového. Všechna témata jsou navzájem propojena. Environmentální výchova vede žáky k aktivní účasti na ochraně životního prostředí.

Toto téma může tedy velmi pozitivně ovlivnit vztah žáků k přírodě a ochraně přírody. Environmentální výchova je rozdělena do několika tematických okruhů, které napomáhají ke komplexnímu pochopení problému, ale vede rovněž k uvědomění si, že lidé nesou odpovědnost za život v budoucnosti.³⁴

Mezi již zmiňované okruhy patří problematika ekosystému. Ta zahrnuje témata: důležitost lesů a polí, hospodaření v nich, potřebu vodního hospodářství a vodních zdrojů a jejich význam pro člověka i krajinu. Jakým způsobem nás ovlivňují moře a oceány, jaký je jejich význam pro biosféru. Co si představit pod pojmem tropický deštný prales, jaká zde žijí zvířata, jaký mají globální význam. Co je to umělý ekosystém, jaké jsou jeho

³³ RVP pro základní vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 02.03.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

³⁴ RVP ZV_2017_červen.pdf, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 02.03.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>

funkce. Co je kulturní krajina, jaký má dopad na přírodu a mnoho dalších otázek, které bychom mohli zařadit do tohoto okruhu.³⁵

Dalším tematický okruh nese název Základní podmínky života. Zde jsou děti informovány o vodě, ovzduší, půdě, seznamují se s tím, co je biodiverzita a ekosystém, jaké máme druhy a zdroje energií a co jsou to přírodní zdroje.

Na výše zmíněná témata pak navazuje okruh lidské aktivity a problém životního prostředí. Zde jsou nastiňovány problémy zemědělství a dopravy, jaký je jejich dopad na životní prostředí a to jak ovlivňují krajinu, přírodu a samotný průmysl. Jsou zde zmíněny globální dopady na hospodaření s odpady a plasty. Další problematikou k diskuzi je význam ochrany přírody a kulturních památek, a jak tuto problematiku zaštiťuje Evropská unie a světové organizace. Existuje tedy mnoho dalších témat a otázek k zamyšlení, zkoumání i diskuzi.³⁶

Čtvrtým tématem je vztah člověka k prostředí. Tedy konkrétně k městu či obci, ve kterém škola působí. Opět se zde opakují témata jako je náš životní styl, ochrana životního prostředí v místě bydliště, jaké existují ekologické problémy. Zmiňovány jsou možnosti přístupu a zároveň i řešení. Téma přináší i důsledky globalizace a principy udržitelnosti rozvoje.³⁷

Můžeme si povšimnout, že všechna témata jsou navzájem propojena a navzájem na sebe logicky navazují. V tomto případě již můžeme vidět jakousi propojenost RVP s činnostmi zoologických zahrad. Velké množství škol v posledních letech pravidelně pořádá Den Země ve školách. Vytvářejí speciální projektové dny a žáci společně s pedagogy navštěvují zoologické zahrady, muzea a další instituce, které mohou napomoci k naplnění cílů tohoto dne.

2.3 EVVO ve Zlínském Kraji

Ve Zlínském kraji v roce 2007 vznikla *nezisková organizace Líska*, jejichž motem je: „*Pomáháme lidem porozumět přírodě a být dobrými hospodáři přírodního i kulturního dědictví.*“³⁸ Líska je regionálním sdružením osobností a organizací zaměřených na ekologickou/environmentální výchovu, vzdělávání a osvětu. Mezi její členy patří střediska

³⁵ RVP ZV_2017_červen.pdf, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ Líska - EVVO ve Zlínském kraji. *Líska - občanské sdružení pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu ve Zlínském kraji* [online]. Copyright © 2019 [cit. 02.03.2019]. Dostupné z: <http://www.liska-evvo.cz/doc/evvo-ve-zlinskem-kraji>

ekologické výchovy, ekoporadny, vzdělávací instituce, muzea, školy i učitelé, pracovníci neziskových organizací, veřejné správy a další osobnosti. Jak uvádějí na svých internetových stránkách jejich posláním je poskytovat, podporovat a učit lidi jednat tak, aby jejich chování bylo v souladu s udržitelným rozvojem.³⁹

Z pohledu Lísky patří mezi zvláště významné akce takové události, které jsou spojeny s tradicemi zlínského kraje a jeho kulturou. Dalšími atraktivními událostmi pro jednotlivé členy organizace jsou *Dny pro životní prostředí*, *Den vody*, *Dny bez aut*, *Den bez tabáku* a opět zde narážíme na *Den Země*. Tato událost je tedy jakýmsi spojovatelem mezi rámcovým vzdělávacím program pro základní školy, zlínskou zoologickou zahradou a neziskovou organizací Líska.

2.4 Postoj dětí ke zvířatům

K novodobým trendům ve školství patří návrat chovatelství zvířat. Učitelé se vracejí k pořizování zvířat do škol. Předpokládají, že živý tvor bude mít pozitivní vliv na děti, jejich výchovu i na budování vztahu k přírodě. Internetový portál ekopsychologie zveřejnil informace, že na téma návrat zvířat do škol byl proveden kvalitativní výzkum. Ten poskytuje zprávy o tom, že očekávání pedagogů jsou ve velké míře naplňována. Studie přináší zkušenosti učitelů v chovu zvířat. Sděluje také informace o tom, za jakých podmínek je pozitivní účinek interakce žák – živý tvor, nejvyšší. Za velmi zajímavý výstup můžeme považovat fakt, že spíše než s užitkovými zvířaty se ve školním prostředí děti setkávají s exotickou faunou. Informace z tohoto výzkumu byly zveřejněny v roce 1993.⁴⁰

V roce 2013 vyšla odborná publikace *Zvířata ve škole*, kde autorka vyjadřuje názor, že dětem, obzvláště pak těm městským, chybí příroda a kontakt s ní. Argumentuje tím, že žijeme v hektické době a ne každá rodina má prostor trávit volný čas v přírodě. Proto se nejen dospělá populace, ale i děti často cítí osamělé. Jakmile se dostaví pocity osamělosti, začne se v nich probouzet touha o „něco“ pečovat. Začnou mít potřebu soustředit se na něco živého, bezbranného a jak autorka sama píše, něco menšího než jsou ony samy. Zvíře v dětech vyvolává pečovatelské pudy. Proč děti prahnou po tom mít v domácnosti zvíře?

---

³⁹ Líska - EVVO ve Zlínském kraji. *Líška - občanské sdružení pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu ve Zlínském kraji* [online]. Copyright © 2019 [cit. 02.03.2019]. Dostupné z: <http://www.liska-evvo.cz/doc/evvo-ve-zlinskem-kraji>

⁴⁰ Český portál ekopsychologie - Studie » Zkušenosti s chovem exotických zvířat v českém školství. *Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí* [online]. Copyright © Alžběta Stančáková [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/studie/zkusenosti-s-chovem-exotickych-zvirat/>

Děti jsou od přírody zvědavé, některé jsou dokonce přírodou fascinované a to v nich přirozeně budí touhu po poznávání přírody a všeho živého v ní. Ne vždy se však děti setkají s kladnou odezvou rodičů. Důvodů, proč rodiče nechtějí v domácnosti živého tvora, může být hned několik. Ať už je to již výše zmíněný nedostatek času, obavy rodičů, že dítě nezvládne starost o zvíře anebo alergie některého z členů rodiny na zvířecí srst. V těchto případech může sehrát významnou roli nejen škola, ale i středisko volného času či domy dětí a mládeže, kde se děti s živými zvířaty mohou setkávat.⁴¹

Výzkumy pedagogických psychologů opakovaně přinášejí stejné poznatky. Výzkum, který byl zveřejněn v knize *Pets and Mental Health* v roce 1988, jasně ukazuje, že chov zvířat na lidské pokolení pozitivní vliv má. V knize je popisováno, že i „pouhé“ akvárium s rybičkami v čekárně u zubního lékaře má kladný dopad na lidskou psychiku. Pacienti, kteří přišli na lékařský zákrok, snášeli čekání a následně i celý zákrok mnohem lépe. Byli méně citliví na bolest a jejich celkový psychický stav před zákrokem i po něm byl dobrý.⁴²

Americká asociace psychologů (American Psychological Association) vydala v červenci 2011 zprávu, kde je popsáno, že zvířata mají pozitivní vliv na lidskou psychiku. Lidé se cítí méně osamělí, méně depresivní a lépe snášejí závažná onemocnění. Z těchto výzkumů tedy jasně vyplývá, že bližší vztah ke zvířatům je pro člověka, v našem případě pro děti, velmi důležitý, protože může jejich život pozitivně ovlivňovat.⁴³

Přední český imunolog, *MUDr. Jaroslav Svoboda*, v rozhovoru pro DVTV, uvádí, že zvířata v domácnosti, například pes či kočka, mají pozitivní vliv na vývoj dítěte. A to nejen z psychologického hlediska, ale i z hlediska imunologického.⁴⁴

---

⁴¹ KELLNEROVÁ, Dana. *Chov zvířat ve školách*. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2013. Metodický materiál pro učitele. ISBN 978-80-87604-57-1., s. 14

⁴² Český portál ekopsychologie - Studie » Zkušenosti s chovem exotických zvířat v českém školství. *Český portál ekopsychologie - O vztahu k přírodě a životnímu prostředí* [online]. Copyright © Alžběta Stančáková [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/studie/zkusenosti-s-chovem-exotickyh-zvirat/>

⁴³ Pardon Our Interruption. *Pardon Our Interruption* [online]. Dostupné z: <https://www.apa.org/news/press/releases/2011/07/cats-dogs.aspx>

⁴⁴ Nemoc poznám z jazyka, očí i tvaru nehtů, lékař musí uvažovat komplexně, říká český doktor House - Aktuálně.cz. *Video - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/nemoci-poznam-z-dotyku-oci-i-tvaru-nehtu-lekar-musi-uvazovat/r~39077512fbb611e884f6ac1f6b220ee8/>

3 ZOO A VÝCHOVA VEŘEJNOSTI K OCHRANĚ PŘÍRODY

Zoologické zahrady jsou víceúčelová zařízení, jejichž hlavním úkolem je přispívat k uchování biologické rozmanitosti chovem živočichů, vědecko-výzkumnou prací, ekologickou výchovou, vzděláváním a osvětou široké veřejnosti. Ministerstvo životního prostředí je podle zákona č. 162/2003 Sb., o zoologických zahradách, ústředním správním úřadem pro oblast provozování zoologických zahrad. Podle tohoto zákona rozhoduje o vydání licencí k provozování zoologických zahrad provozovatelům, kteří v průběhu licenčního řízení prokázali, že plní a do budoucna jsou schopni plnit všechny podmínky tohoto zákona. Konkrétně je tedy v tomto zákoně v § 6 uvedeno, že se „účastní výzkumu prospěšného pro ochranu druhů nebo školení v ochranářských dovednostech nebo výměně informací ve vztahu k ochraně druhů, chovu ohrožených nebo vzácných druhů živočichů v lidské péči s cílem uchování biologické rozmanitosti mimo jejich přirozená stanoviště (*ex situ*) nebo v jejich přirozeném prostředí (*in situ*), nebo se účastní odborně zajištěného znovu vysazování druhů volně žijících živočichů do původního areálu výskytu (*reintrodukce*), provádí výchovu veřejnosti k ochraně přírody, zejména poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystému.“⁴⁵

3.1 Postoj Světové asociace zoologických zahrad a akvárií ke vzdělávání

Většina světových zoologických zahrad usiluje o to být součástí světové organizace *World Association of ZOOS and Aquariums* (dále už jen WAZA). Mezi hlavní cíle asociace jednoznačně zařadíme ochranu zvířat, ale i podílení se na vědeckých výzkumech vztahujících se ke zvířatům. Nedílnou součástí je také vzdělávání návštěvníků. Zoologické zahrady a akvária na celém světě ročně navštíví okolo 700 milionů turistů. Jedná se o úctyhodné číslo, které v sobě nese obrovský potenciál pro osvětu široké veřejnosti v oblasti biodiverzity. To, že zoologické zahrady a akvária mohou příznivě ovlivňovat rozšiřování vědomostí a znalostí široké veřejnosti, je i vědecky podloženo výzkumem, který WAZA provedla.⁴⁶

Členské zoologické zahrady umožňují všem typům škol navštěvovat strukturované vzdělávací programy. Ty mohou probíhat přímo v terénu, tedy u jednotlivých expozic

---

⁴⁵ 162/2003 Sb. Zákon o zoologických zahradách. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-162>

⁴⁶ *Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: http://www.waza.org/files/webcontent/1.public_site/5.conservation/un_decade_biodiversity/WAZA%20Visit%20Survey%20Report.pdf

se zvířaty, což je pro děti velmi atraktivní. Nebo jsou v zahradách stavěna speciální vzdělávací centra, ve kterých výuka probíhá. Kromě toho, že děti získají informace o jednotlivých druzích zvířat, je v posledních letech kladen velký důraz na vzdělávání veřejnosti v oblasti ochrany přírody. WAZA v tomto směru doporučuje rozvíjet vzdělávací programy, objasňovat nejrůznější aktuální problémy jako je například společensko-ekonomické pozadí záchrany biodiverzity. Lidé by měli mít kompletní informace o tom, co vše ovlivňuje naše životní prostředí i jak pomoci s jeho záchranou.⁴⁷

3.1.1 Mezinárodní asociace zoopedagogů

V roce 1972 bylo založeno mezinárodní sdružení - *The Association of the International Zoo Educators' Association* (dále už jen IZE). Filozofií této organizace je podpořit a využívat zoo a akvária mnohem více pro vzdělávací účely.

V roce 2000 svěřila WAZA kompetence vztahující se ke strategii vzdělávacích cílů IZE. A od roku 2005 je IZE součástí vzdělávacího výborů v rámci WAZA. Díky tomuto spojení můžeme vidět, že zájem obou organizací o osvětu je značný.⁴⁸

Obě organizace nabádají obyvatele této planety k tomu, aby nezanevřeli na přírodu a aby ji opět začlenili do svých životů. Vystoupili ze stínu konzumní společnosti a uvědomili si, že naše planeta je místo, kde žijeme a je nutné toto místo nejenom chránit, ale také o něj pečovat. Hlavní myšlenkou konferencí, na nichž se zoopedagogové společně pravidelně setkávají, je předávání si vědomostí a zkušeností, jak s laickou veřejností pracovat. Osvětářská role zoologických zahrad v oblasti environmentální výchovy má své nezastupitelné místo.

3.2 Postoj Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií ke vzdělávání

Internetové stránky asociace *European Association of ZOOS and Aquariums* (dále už jen EAZA) poskytují čitateli o edukaci následující informace. Cílem zoo, které jsou členy EAZA, je dát lidem příležitost dozvědět se o přírodě víc. Vzdělávání v zoologických zahradách a akváriích není ovšem jen o předávání a sdílení informací. Důležitou součástí je i snaha společnost do ochrany přírody zapojit. A tím pomáhat vytvářet kladný vztah k ní.

⁴⁷ Environmental Education : WAZA : World Association of Zoos and Aquariums. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © Mark Penning, [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.waza.org/en/site/conservation/environmental-education>

⁴⁸ History & Milestones | International Zoo Educators Association. *International Zoo Educators Association* | *International Zoo Educators Association* [online]. Dostupné z: <http://izea.net/about/history-and-milestones/>

Z této pomoci budou mít prospěch nejenom zvířata, ale i místa jejich výskytu. EAZA vsází na emoce. Věří, že setkání člověka se zvířaty je jedním z hlavních faktorů, který pomůže přesvědčit lidskou populaci, aby žila udržitelně, respektovala přírodu i vše, co k ní náleží. EAZA upozorňuje na to, že v dnešní době, kdy je náš svět velmi materialisticky založen, musíme posílit pocit sounáležitosti k přírodě. Dokázat zachovat biodiverzitu na naší planetě by pro nás, jako pro lidstvo, mělo být prioritou.⁴⁹

Zoopedagogové se snaží lidem pomoci pochopit, proč se zvířata vyvinula do podoby, v jaké je dnes známe. Proč jsou pro planetu důležitá a v čem tkví jejich prospěšnost v rámci ekosystému. Snaží se nám přiblížit nejen jejich životní prostředí, ale také představit obyvatele jiných zemí či kontinentů, včetně specifik jejich etnika či způsobu života. Učení o zvířatech, o jejich výskytu v přírodě, o podmínkách, ve kterých žijí, to vše může v lidech vzbudit zájem o přírodu.⁵⁰

Když se na sdružení EAZA a zoologické zahrady do něj patřící podíváme z jiného úhlu pohledu, tak i ochránářské projekty, do kterých se zoo aktivně zapojují v různých částech světa, mají svůj výchovný aspekt. Pomáhají obyvatelstvu v chráněné oblasti lépe porozumět zvířatům kolem sebe. To znamená, že tyto projekty zvyšují informovanost. Ve většině případů se jedná o záchranné projekty v zemích, kde je nízká úroveň gramotnosti, která jde ruku v ruce s nízkou životní úrovní. Od toho se odvíjí mnoho dalších věcí, kterým mohou tyto záchranné projekty pomoci předejít. Například zbytečnému zabíjení zvířat.

---

⁴⁹ EDUCATION » EAZA. *European Association of Zoos and Aquaria » EAZA* [online]. Copyright © EAZA 2019 [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <https://www.eaza.net/conservation/education/>

⁵⁰ Tamtéž.

4 VOLNOČASOVÁ NABÍDKA ČESKÝCH ZOO V DOBĚ LETNÍCH PRÁZDNIN

Pan profesor *Zdeněk Veselovský*⁵¹, který zasvětil celý svůj život zoologii, si přál, aby zoologické zahrady byly vnímány jako neoddělitelná součást kultury národa. „*Zoo je živý organismus podléhající vývoji a přizpůsobující se jednak chovaným zvířatům a jednak návštěvníkům.*“⁵² Zoologické zahrady jsou skutečně víceúčelová zařízení, kde se mají možnost návštěvníci nejen vzdělávat, ale i rekreovat.

Dříve než přistoupíme k samotnému výčtu možností, jak v zoologických zahradách čas plnohodnotně trávit, zaměříme se na rozdíl mezi pojmy vzdělání, vzdělávání a osvěta.

Vzdělání

Můžeme charakterizovat jako systém vědomostí, dovedností, návyků, postojů a přesvědčení.

Vzdělávání

Je samotný proces, skrze který vědomosti, dovednosti a postoje nabýváme.

Osvěta

V sobě nese prvky nejrůznějších vzdělávacích a výchovných aktivit, které jsou zaměřeny na širokou veřejnost nebo na specifické cílové skupiny osob.⁵³

Jak řekl profesor *Jiří Janda*, zakladatel Zoo Praha, „*tu velkou přednost má zoologická zahrada, že učí bez moření. Počíná zábavou a končí věděním.*“⁵⁴

Emoce, fakta a vědecké poznatky, to jsou tři základní pilíře, které zoologické zahrady využívají při osvětě svých návštěvníků. Pracovníci zoo si musí vždy uvědomit, že v drtivé míře předávají informace veřejnosti, která má v přírodovědném směru minimální znalosti. Mezi návštěvníky se objevují technici, úředníci, ekonomové a mnoho dalších profesí. Všichni tito lidé každý den rozhodují o věcech, které se mohou bezprostředně dotýkat ochrany životního prostředí, aniž by si to primárně uvědomovali. Proto je třeba lidem ukazovat směr a předávat jim takové informace, které mohou využít v každodenním životě a mohou tak přispět k ochraně naší planety.

---

⁵¹ *Zdeněk Veselovský* – jeden z nejvýznamnějších českých zoologů, ředitel pražské zoo a autor mnoha odborných knih.

⁵² DOBRORUKA, Luděk J. *Zoologické zahrady*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Pomocné knihy pro žáky (Státní pedagogické nakladatelství), str. 5

⁵³ *Digitální depozitář UK* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/59860/DPTX_2011_2_11240_0_296479_0_126456.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁵⁴ 403: *Access Forbidden* [online]. Copyright © [cit. 29.03.2019]. Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/vse-o-zoo/historie/44-za-profesorem-jirim-jandou>

Existuje mnoho důvodů, proč jsou zoologické zahrady v současné době tak vyhledávány. I sebe lépe natočený dokument o přírodě není schopen „přebít“ prožitek z přímého pozorování zvířat na poměrně blízkou vzdálenost. Proto jsou zoologické zahrady častým cílem mnoha výletů nejenom školních, ale i rodinných.

4.1 Neformální působení - návštěva zoo bez doprovodného programu

Možností, jak mohou návštěvníci trávit volný čas v zahradách je mnoho. Nejvyužívanější alternativou je projít zoologickou zahradu „jen tak“ bez jakéhokoliv doprovodného programu. Tuto variantu ve velké míře volí rodiny s malými dětmi. V každém areálu zoo je na děti pamatováno a tak se na mnoha místech návštěvníci setkávají nejen se spoustou dětských hřišť, ale i množstvím interaktivních vzdělávacích prvků. Nejen děti, ale i jejich rodiče tak mají možnost „zahrát si na archeology“, poznávat stopy zvířat nebo poznávat hlasy ptáků. V současné době, kdy jsou moderní technologie neodmyslitelně spjaty s našimi životy, i zoologické zahrady využívají těchto vymožeností (interaktivní obrazovky, zvukové panely). Snad v každé zoo najdeme nabídku komentovaného krmení zvířat. Tato komentovaná krmení jsou příjemným zpestřením návštěvy během letních měsíců.

4.2 Formální působení - návštěva zoo s doprovodným programem

Doprovodný program je další alternativou, jak si návštěvníci mohou den v zoo zpříjemnit. Tyto programy se vztahují ke speciálním dnům, například k oslavě Světového dne zvířat nebo Dne supů. Program je sestaven pracovníky zoo tak, aby co nejvíce přiblížil danou problematiku laické veřejnosti. V těchto dnech na návštěvníky čekají speciální vzdělávací kiosky, kde mají možnost získat zajímavé informace, vyzkoušet si různé „poznávačky“, obdivovat přírodniny jako jsou kopyta, kosti a kůže s odborným výkladem.

V posledních letech se stává velmi vyhledávaným tzv. Den s ošetřovatelem. Tento zážitek je pro mnohé nezapomenutelnou zkušeností. Díky němu se poměrně široké spektrum veřejnosti může dozvědět, co všechno práce ošetřovatele obnáší, jak složité může být se zvířaty pracovat a jak důležité je mít patřičné odborné znalosti. Z interních záznamů ZOO a zámku Zlín – Lešná víme, že se tohoto programu se jen v roce 2018 zúčastnilo 50 osob. Což je v poměru cena a časová náročnost poměrně vysoké číslo.⁵⁵

---

⁵⁵ BUJÁČKOVÁ, Romana, Roman HORSKÝ a Lenka BUJÁČKOVÁ. *Výroční zpráva ZOO a zámek Zlín – Lešná za rok 2018*. Zlín, 2019.

Velmi vyhledávané jsou i večerní komentované prohlídky. Některé zoo tuto nabídku nabízejí celoročně, jako je tomu například v Zoo Praha. Jiné večerní prohlídky realizují pouze v určitém ročním období (jaro, podzim). Cílem je opět přiblížit návštěvníkům fungování zoologických zahrad a seznámit veřejnost se záchrannými programy.

Fenoménem posledních let se staly dětské příměstské tábory pořádané v areálech zoo. Proto se staly nedílnou součástí letních vzdělávacích aktivit nejen v České republice, ale i celosvětově.

5 PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR

Na začátku je důležité vymezit pojem příměstský tábor. „*Jedná se nejčastěji o celodenní hlídání dětí po dobu jednoho týdne, kdy program v jednotlivých dnech bývá (ale nemusí nutně být) programově propojen a probíhá od ranních do odpoledních hodin. Děti mají v místě konání tábora během dne zajištěné stravování, ale nepřespávají tu. V určitou hodinu si je vyzvedne rodič nebo jiná oprávněná osoba a jdou domů.*“⁵⁶

Důvodů, proč rodiče přihlašují děti na příměstské tábory, je několik. Děti jsou svěřeny do péče pořadatelů tábora proto, aby plnohodnotně trávily volný čas. Zároveň tímto způsobem rodiče zajišťují pro děti hlídání. Příměstské tábory jsou také vhodné pro děti, které nechtějí odjet na pobytové tábory a jsou fixovány na své rodiče.

5.1 Legislativa

Jednou z hlavních podmínek, aby na tábor bylo pohlíženo, jako na příměstský je to, že se akce účastní méně jak 30 dětí ve věku do 15 let. Na každou takovou akci zákon pohlíží jako na „jinou podobnou akci pro děti“. Proto se na ni ani nevztahuje zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. I přes to, že v zákoně není přesně stanoveno, jak by příměstský tábor měl vypadat, má pořadatel určitou „povinnost“ zajistit dětem komfort a pohodové prostředí.

Rodiče či zákonní zástupci mají možnost porovnat nabídky příměstských táborů různých organizací. A následně se pak rozhodují, kde jejich dítě umístí (přihlásí).⁵⁷ Důležité pro pořadatele je, aby dokázali nabídnout takové zázemí pro děti, které budou rodiče považovat za vyhovující. Je pochopitelné, že každý rodič chce pro své dítě jen to nejlepší. Jen stěží někdo přihlásí svého potomka na akci, kde nemá možnost odpočinku, jídla, pití či možnost zajít si na toaletu.

Pořadatel je tedy povinen zajistit vyhovující podmínky pro děti přímo v místě konání příměstského tábora. Organizátor přebírá zodpovědnost ve chvíli, kdy přebírá dítě od rodiče či jeho zákonného zástupce. „*Obecně řečeno je pořadatel povinen zajistit dítěti*

---

⁵⁶ Přehled legislativy pro pořádání příměstských táborů | Poradna ČRDM. *Poradna | Poradna ČRDM* [online]. Copyright © Česká rada dětí a mládeže 2016. [cit. 01.04.2019]. Dostupné z: <http://poradna.crdm.cz/index.php/primestske-taboru/prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>

⁵⁷ 94/1963 Sb. Zákon o rodině. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 01.04.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

bezpečné a nezávadné prostředí.“⁵⁸ Co si pod pojmem nezávadné prostředí má organizátor představit? To je poměrně dost komplikovaná otázka. Nicméně by měl mít na paměti, že je třeba reagovat na konkrétní situaci a prostředí. Do určité míry nám může tuto problematiku pomoci objasnit již výše zmíněný zákon č. 258/200 Sb. o ochraně veřejného zdraví a dále navazující vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akci pro děti.

Tato vyhláška stanovuje požadavky na umístění, prostorové podmínky, ubytování, vybavení i úklid, zásobování pitnou vodou, odstraňování odpadu a nakládání s odpadními vodami, stravování a režim dne dětí na akci. Kromě těchto zmíněných specifik obsahuje tento zákon dvě přílohy. Přílohu č. 1 k vyhlášce č. 106/2001 Sb. o podmínkách podávání a použití některých potravin a přípravu pokrmů. Druhou je pak příloha o náplni kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě.⁵⁹ Přestože legislativně není stanovena povinná účast zdravotníka na příměstském táboře, je obecně doporučováno jeho účast zajistit. Zdravotník by měl mít stejnou způsobilost, jako zdravotník na zotavovacích akcích dle zákona č. 258/2000 Sb. zákon o ochraně veřejného zdraví §11 odst. 1 a), kde je jasně definováno, kdo je způsobilý k výkonu zdravotníka zotavovací akce.⁶⁰

5.2 Příměstské tábory v zoo – komparativní studie

Příměstské tábory, které jsou součástí nabídky většiny zoologických zahrad v ČR, patří mezi oblíbené letní akce. Jsou zaměřeny primárně na děti. Ze zkušeností víme, že informace, které děti získají během pobytu, převyprávějí doma rodičům i rodinným příslušníkům. Proto se dá s určitou nadsázkou říci, že tato aktivita i přes to, že je určena dětem, má vliv také na dospělou populaci. Jakousi alternativou příměstských táborů je Letní zooškola. Pro diplomovou práci jsem vybrala tři zoologické zahrady - Zoo Praha, Zoo Brno a Zoo Ostrava. Práce se snaží popsat náplň akce, podmínky přijetí dětí, časovou dotaci a finanční náročnost.

---

⁵⁸ Přehled legislativy pro pořádání příměstských táborů | Poradna ČRDM. *Poradna | Poradna ČRDM* [online]. Copyright © Česká rada dětí a mládeže 2016. [cit. 01.04.2019]. Dostupné z: <http://poradna.crdm.cz/index.php/primestske-tabory/prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Tamtéž

5.2.1 Letní zooškola Praha

Z internetových stránek pražské zoo se můžeme dozvědět, že Letní zooškola je dvoudenní program, v němž mají děti možnost nahlédnout „pod pokličku“ chodu zoologické zahrady. Je jim objasněn význam zoologických zahrad, jak funguje jejich provoz a také s jakými profesemi se zde mohou setkat (ošetřovatel, zoolog, veterinář, ekonom, pokladník, zoopedagog a další profese). Protože se v mnoha případech můžeme setkat s názorem, že v zoo pracují pouze ošetřovatelé. Dále děti nahlédnou do míst, kde se běžný návštěvník nepodívá.

Letní zooškola je rozdělena do dvou věkových kategorií na mladší (8-11 let) a starší (12-15 let) studenty. Podmínkou, aby se mladší děti této akce mohly účastnit, je ukončená 2. třída základní školy a znalost českého jazyka slovem i písmem. Maximální počet účastníků je 16. Organizátoři na svých stránkách uvádějí, že je o tuto zooškolu velký zájem, a proto se nemusí dostat na všechny zájemce. Cena je stanovena na 1.300,-Kč a jsou v ní zahrnuty 2 vstupy do zoologické zahrady, 2 obědy a program. Připravené aktivity jsou naplánovány v čase od 8.30, kdy děti do zoo dorazí a program je ukončen v 16.00. Dalším omezením kromě věkové hranice je počet účastí. Zooškoly se každé dítě, vzhledem k vysokému zájmu, může zúčastnit pouze jednou.⁶¹

5.2.2 Letní prázdniny v Zoo Brno

Zoologická zahrada Brno na svých internetových stránkách uvádí podrobné informace o tom, jak Letní prázdniny v Zoo Brno vypadají. I zde je hlavní náplní pozorování zvířat, získání zajímavostí z živočišné říše a ochrana přírody jako takové. Navíc na děti čekají sportovní hry, soutěže, kvízy a celodenní výlet. Účastníci také v této zoo nahlédnou do jejího zákulisí, poznají práci ošetřovatelů. Mohou se například zúčastnit krmení žiraf. Rodiče jsou již na začátku upozorněni, že tento program je poměrně dost náročný na pozornost i pohyb. Dalším upozorněním je pak to, že děti se dostanou do kontaktu s chlupy, peřím a pohybují se v prašném prostředí.

Podle uvedených informací samotná rezervace na tento příměstský tábor probíhá vždy v dostatečném předstihu a to tři měsíce před samotným začátkem prázdnin. Rezervace probíhá přes přihlašovací stránku, kde rodiče vyplní elektronický formulář. Následně obdrží potvrzení s přílohami. Tábory probíhají po celé prázdniny a věková hranice je

---

⁶¹ 403: *Access Forbidden* [online]. Copyright © Letní zooškola. [cit. 01.04.2019] Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/skoly-a-deti/zooskola/7512-letnizooskola>

stanovena na 7 – 11 let. Proto, aby se dítě tábora mohlo účastnit, by mělo mít ukončenou 1. třídu základní školy. Cena za pobyt je stanovena na 3.000,-Kč. Program startuje v 8:00 a ukončen je v 17:00. V ceně jsou zahrnuty obědy, pitný režim, pedagogický a zdravotnický dozor, celodenní výlet a pojištění dětí.

Na rozdíl od pražské zoo mají v brněnské zoo specifikován přesný počet pracovníků, kteří se dětem věnují. Hlavním vedoucím je pracovník Úseku stanice zájmových činností ZOO Brno, dva studenti a zdravotník. Dále organizátoři upozorňují rodiče na to, že není v jejich silách zajistit dětem během jejich pobytu dietní stravu nebo měnit jídla dle jejich chutí, protože je jídlo předem objednáno. Intoleranci na některé druhy potravin však mají rodiče možnost uvést do přihlášky. Z kapacitních důvodů a velkého zájmu veřejnosti je, stejně jako u zooškoly Praha, možné umístit dítě na příměstský tábor pouze jednou v daném kalendářním roce. Pokud se přihlášené dítě nemůže tábora zúčastnit, není možné jeho místo obsadit „vlastním náhradníkem“. Místo je obsazeno dítětem, které je oficiálně přihlášeno do registru náhradníků.⁶²

5.2.3 Příměstské tábory v Zoo Ostrava

Příměstský tábor v Zoo Ostrava aneb Lení škola je příměstským dětským táborem, který je určen pro děti ve věku 10 – 15 let (včetně). Na stránkách ostravské zoo se dočteme, že nepřijímají děti mladší 10ti let ani za předpokladu, že se příměstského tábora bude účastnit starší sourozenec. Není zde vysvětleno, proč je věková kategorie stanovena právě takto. Můžeme se však domnívat, že důvodem je náročnost celého programu. Tábor trvá po dobu 5 pracovních dnů v čase od 9:00 do 15:00 hodin. Cena je stanovena na 1.700,-Kč. V ceně je zahrnuta celoroční permanentka do zoo pro dítě, obědy a případné pomůcky pro program. Jak pořadatelé uvádějí, náplň tábora je pestrá. Děti se věnují soutěžím, hrám, také na ně čeká mnoho nových informací a je jim umožněn kontakt s vybranými druhy zvířat. Dokonce se podílejí na úklidu jejich expozic. Tuto akci nabízí zoo pouze ve třech prázdninových týdnech.⁶³

---

⁶² LETNÍ PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY 2019 | Zoo Brno. *Zoo Brno* [online]. Copyright © 2019 [cit. 02.04.2019]. Dostupné z:

<https://www.zoobrno.cz/pro-deti-a-skoly/primestske-tabory/letni-primestske-tabory-2019>

⁶³ Rezervační systém - Zoo Ostrava. *Zoo Ostrava - příroda na dosah* [online]. Copyright © 2019 [cit. 02.04.2019]. Dostupné z: <http://www.zoo-ostrava.cz/cz/rezervace2/>

6 PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY V ZOO ZLÍN A JEHO MANAGEMENT A MARKETING

Zlínská zoologická zahrada je druhou nejčastěji navštěvovanou zoo České republiky. Aktivity, které zahrada nabízí svým návštěvníkům, se rok od roku mění. Stejně jako jiné organizace i zoo musejí reagovat na rychle se měnící dobu. Proto je třeba návštěvníkům nabízet atraktivní zážitky, mezi něž můžeme mimo jiné zařadit i příměstské tábory pro děti. Zkušenosti jiných zoo s pořádáním této akce jsou velmi pozitivní a poptávka po nich je vysoká. Proto se Zoo Zlín v roce 2012 rozhodla zařadit příměstské tábory do své nabídky. Aby tábory mohly být realizovány, bylo třeba prostudovat obecný management a vytvořit koncept tábora.

6.1 Management

Slovo management je v posledních letech velmi populárním termínem, která má mezinárodní platnost. V odborné literatuře i na internetových stránkách najdeme mnoho definic pojmu management. V našem pojetí budeme chápat management jako „*zvládnutí plánovacích, organizačních, personálních a kontrolních činností, zaměřených na dosažení soustavy cílů organizace.*“⁶⁴

Základním pravidlem kvalitního fungování managementu a dosažení stanoveného cíle organizace je vzájemný soulad při vykonávání manažerských funkcí. Pro funkčnost projektů je třeba dodržet pět základních kroků.

Plánování

Vychází z analýzy dostupných informací a na jejím základě je rozhodováno, co má být nadále v organizaci uskutečňováno. Mezi nejhojněji využívanou analýzu se řadí tzv. SWOT analýza, která poskytuje objektivní informace. Po analýze jsou následně formulovány cíle, projektovány směry a cesty (strategie a taktika), jak stanovených cílů dosáhnout. Dále jsou nastaveny časové limity a osobní odpovědnost, rovněž také způsoby, které budou ověřovat naplňování cílů. Vytvořit funkční plán je poměrně náročné.⁶⁵

Organizování

To probíhá prostřednictvím formálně organizovaných skupin. Při organizaci jsou tedy funkčně uspořádány všechny prostředky, které slouží k dosažení stanoveného cíle.

⁶⁴ VODÁČEK, Leo a Olga VODÁČKOVÁ. *Moderní management v teorii a praxi*. 3., rozš. vyd. Praha: Management Press, 2013., s. 12

⁶⁵ OBST, Otto. *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia., s. 32

Je vybudována účelová struktura formálních vztahů mezi jednotlivými pracovními pozicemi. To znamená, že jsou adresně stanoveny pravomoci a odpovědnost jednotlivých účastníků projektu.⁶⁶ Tuto oblast můžeme tedy jednoduše charakterizovat jako dosahování cílů za pomoci dalších osob.

Personální zajištění

Znamená obsazení pozic v organizaci kompetentními lidmi. Odborná literatura upozorňuje na to, že je třeba myslet na další rozvíjení lidského potenciálu. Tento rozvoj by měla organizace garantovat.

Vedení lidí

Zabezpečuje realizaci plánovaných (ale i nečekaných) skutečností prostřednictvím denní činnosti (výkonů) pracovníků. Děje se tak skrze vzájemnou komunikaci v rámci oficiálně nastavených pracovních vztahů. Při vedení lidí jsou uplatňovány prvky řízení a regulace, jedná se tedy o tzv. operativní řízení. Jeho součástí je permanentní operativní kontrola. Ta slouží k žádoucímu postupu při naplňování strategických cílů organizace.⁶⁷

Kontrola

Kontrola je nedílnou součástí plánovacího procesu a probíhá ve třech krocích. První kontrola by měla nastat v momentu, kdy je vypracován plán. Druhá kontrola probíhá po celou dobu trvání procesu. A třetí je spojena s celkovým hodnocením. Na základě závěrečné kontroly je pak hodnoceno, zda se podařilo dosáhnout stanovených cílů.⁶⁸

6.1.1 Pořádání příměstských táborů v Zoo Zlín s DDM Astra

Příměstské tábory se ve zlínské zoo pořádají již osmým rokem. První příměstské tábory byly realizovány v roce 2012 ve spolupráci se zlínským DDM Astra. V průběhu prázdnin se po dobu dvou let uskutečnily vždy čtyři turnusy. Spolupráce byla poměrně komplikovaná. Přihlašovací agendu zajišťovalo DDM Astra a zoo neměla možnost ovlivnit výběr účastníků. Vzájemně stanovené požadavky v mnoha případech nebyly ze strany DDM dodržovány. Jako příklad můžeme uvést věk dětí. Pracovníci zoo doporučovali, aby se příměstského tábora účastnily děti ve věku 7 – 14 let. Reálně však docházelo k tomu, že se ve skupinkách objevovaly děti, které tuto podmínku nesplňovaly. Navíc bylo velmi náročné domlout se na časovém harmonogramu a celé organizaci tábora.

⁶⁶ OBST, Otto. *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia., s. 35

⁶⁷ PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003., s. 117

⁶⁸ OBST, Otto. *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia., s. 35

Naopak velkou výhodou pro zoo bylo, že pracovníci zoo nemuseli dětem zajišťovat doprovodný program (soutěže, hry, stravu, odměny). Vše bylo nastaveno tak, že pracovníci zoo vždy v časově ohraničených blocích provázeli děti areálem. Předali jim odborné informace a zavedli je například do zázemí ke zvířatům. Ostatní aktivity byly na bedrech pracovníků DDM. Při tvorbě konceptu příměstských táborů v Zoo Zlín bylo od začátku počítáno s možností, že děti v areálu zoo jednu noc přespí. Což zvýšilo atraktivitu celého programu.

Na základě zmíněných komplikací se v roce 2014 zoologická zahrada rozhodla akci pořádat sama. Kompletně ji tedy zaštiťuje Zoo Zlín a pracovníci oddělení biologické výchovy.⁶⁹

6.1.2 Realizace tábora pracovníky Zoo Zlín

Všechny informace a potřebné podklady, které jsem získala pro sepsání této části diplomové práce, mi byly sděleny při osobním rozhovoru s vedoucím oddělení biologické výchovy, Mgr. Tomášem Divilkem. Dále jsem vycházela z vlastních zkušeností, protože celková organizace této akce je součástí mé pracovní náplně.

Právní normy, analýza vnějšího a vnitřního prostředí

Prvním krokem bylo seznámení se s právními normami a podmínkami, které je nutné splnit proto, aby organizace měla možnost realizovat příměstský tábor. V našem případě byla prvním krokem komunikace s Krajskou hygienickou stanicí ve Zlíně.

Dále měla následovat analýza vnějšího a vnitřního prostředí. Nicméně zkušenosti z předešlé praxe ukázaly, že analýza není nutná. Ohlasy rodičů a dětí, které se tábora účastnily ve spolupráci s DDM Astra, byly pozitivní. Na zoologickou zahradu byly často vznášeny dotazy ze strany rodičů, proč zoo nepořádá více turnusů příměstských táborů. Proto se vedení zoo rozhodlo analýzu nerealizovat. Nicméně tato strategická analýza mohla přinést pracovníkům zoo nové informace, které mohly dopomoci k celkovému vylepšení programu tábora.

Cíle příměstského tábora

Hlavní cíle tábora jsou následující: 1. poskytnout dětem odborné informace o zoologické zahradě i zvířatech; 2. přiblížit dětem ochranu přírody a zvířat žijících ve volné přírodě; 3. představit jim chod zoo a provést je po místech, kde „běžný“ návštěvník nemá možnost nahlédnout.

---

⁶⁹ Osobní rozhovor ZOO a zámek Zlín – Lešná p. o. - Mgr. Tomáš Divilek – vedoucí oddělení biologické výchovy

Elektronický přihlašovací systém

Vzhledem k vysokému zájmu o příměstské tábory v Zoo Zlín bylo z organizačního hlediska nutné vytvořit přihlašovací systém, skrze který by rodiče mohli děti na tábor přihlašovat. Elektronické přihlašování bylo zvoleno z toho důvodu, že papírová přihláška či telefonické přihlašování by se mohlo stát rizikovým. A to v tom smyslu, že by rodiče mohli pracovníky zoo obvinít, že dali přednost při přihlašování „jiným dětem“. Prostřednictvím rezervačního systému, kde je uveden přesný čas odeslání rezervace, je pořadí přihlášených dětí jednoduše dohledatelné a kapacita je jasně stanovena.

Pracovníci zoo společně s IT techniky vytvořili jednoduchý formulář, který po vyplnění a odeslání zašle rodičům tzv. rezervační list. Rezervační systém je vždy spuštěn v polovině února, kdy probíhá první kolo přihlašování. Druhé kolo přihlašování pak probíhá o měsíc později.

Kritéria přijetí dítěte na tábor a velikost skupiny

Další oblastí, kterou bylo třeba vyřešit, byla věková kategorie dětí, které se tábora mohou zúčastnit. Vzhledem k tomu, že děti vyplňují jednoduché pracovní listy, pro přijetí dítěte na tábor byla stanovena věková hranice 7 let. Nicméně ne všechny děti mají v 7 letech absolvovanou první třídu. Na tábor jsou přijímány v současné době děti do věku 12 let. V prvních dvou letech konání pod záštitou zoo byla věková hranice jiná a to 7 – 14 let. Věk dětí byl v roce 2016 snížen. Důvodem bylo to, že pro rodiče je v posledních letech velmi náročné zajistit hlídání pro děti právě ve věku 7 – 12 let. Starší děti jsou již schopny trávit volný čas doma samotné. Počet dětí ve skupině byl stanoven na 25. Dětem se věnují celkem tři dospělé osoby.

Komunikace se zákonnými zástupci

Součástí rezervačního listu jsou základní informace o táboře včetně pokynů k platbě. Veškerá komunikace se zákonnými zástupci probíhá elektronickou formou. Po elektronickém přihlášení dětí je v průběhu května zákonným zástupcům odeslán e-mail, kde naleznou podrobné informace - harmonogram tábora, jídelníček, časový rozvrh včetně dokumentace, kterou musejí rodiče vyplnit a odevzdat v den nástupu dítěte na tábor. Protože není právně ustanoveno, jaká dokumentace by měla být odevzdána a potvrzena zákonnými zástupci, pracovníci zoo vycházeli při sestavení těchto dokumentů ze zkušeností kolegů brněnské zoologické zahrady.

Jedná se o následující dokumenty:

- Prohlášení zákonných zástupců o doprovodu

- Bezpečnostní pokyny – výčet bezpečnostních pokynů v Zoo Zlín
- Prohlášení zákonných zástupců o bezinfekčnosti dítěte
- Souhlas s fotografování dítěte
- Lékařský posudek o zdravotní způsobilosti dítěte
- Souhlas se zpracováním osobních údajů (GDPR)

Výběr externistů

Oddělení biologické výchovy, které chod příměstských táborů v Zoo Zlín zajišťuje, má v současné době dva pracovníky. Z důvodu počtu táborových turnusů bylo dalším prvkem celého projektu zajistit kvalifikované spolupracovníky. Z odborného hlediska dětem informace o zvířatech poskytují zmiňovaní pracovníci oddělení biologické výchovy, kteří také zastávají funkci hlavního vedoucího.

Nicméně bylo třeba vybrat další osoby, které s realizací a tvorbou doprovodného programu organizátorům pomohou. Úkolem těchto vedoucích je připravit kompletní doprovodné aktivity (např. společenské hry). Dále tito vedoucí o děti po celý den pečují a dohlížíjí na jejich bezpečnost. Jak je již v práci zmíněno, zlínská zoologická zahrada je druhou nejnavštěvovanější zoo České republiky. Během letních měsíců je v areálu vysoká koncentrace návštěvníků i během pracovních dnů. Proto je třeba dbát zvýšeného dohledu nad dětmi.

Výběr externistů probíhá na základně osobního pohovoru, kterým musí projít všichni uchazeči. Jako velké plus pracovníci zoo spatřují, když se pohovoru účastní dvojice, které se znají. Spolupráce a příprava příměstského tábora je pro ně potom mnohem snazší. Při výběru dávají pracovníci zoo přednost těm studentům, kteří studují pedagogické fakulty či fakulty přírodovědné. Popřípadě těm, kteří mají zkušenosti s organizací táborů a aktivně se jich účastní. Jakmile projdou uchazeči pohovorem a jsou vybráni, je sestavován prázdninový rozpis služeb. K tomu, aby bylo možné rozpis na celé prázdniny sestavit, je třeba přijmout minimálně 6 dvojic.

Časový harmonogram a zajištění stravy

Sestavení časového harmonogramu tábora se stalo zásadním úkolem. Bylo třeba přesně naplánovat průběh každého dne. Příchod i odchod dětí do a z areálu zoo či rozpis jednotlivých aktivit. Nedílnou součástí programu je návštěva chovatelského zázemí. Proto bylo velmi podstatné zkoordinovat příchod dětí do „zázemí“ společně se zoology a ošetřovateli zvířat na jednotlivých úsecích, kam je dětem vstup umožněn. Organizátoři museli myslet i na to, že může nastat situace, která neumožní návštěvu chovatelského

zázemí (narozená mláďata, zdravotní problémy zvířat, atd.) a mít tak pro děti připraven náhradní program. Za vrchol týdenního programu můžeme považovat přespaní v zoo. Nocování bylo stanoveno na středu. Tento den byl vyhodnocen jako ideální, protože by se již děti mezi sebou měly dobře znát.

Stravování dětí probíhá v restauraci, která je součástí areálu. Ta zajišťuje kromě obědů pitný režim, svačiny a jednu snídani i večeři v den přespaní. V tomto bodě byla důležitá komunikace s kuchaři restaurace a smlouzení času, v kolik hodin bude možné vzhledem k vytížení restaurace běžnými návštěvníky dětem oběd servírovat.

Zázemí pro děti

Důležitým bodem tábora byla i příprava zázemí pro děti - tzv. základny, kde by si mohly odložit své věci a kde by v případě nepříznivého počasí trávily čas. V areálu zoologické zahrady se nachází vzdělávací středisko Tyrol, které se základnou stalo. Zde mohou vedoucí s dětmi navíc také kreativně tvořit a odpočívat.

Doprovodný program a odměny pro děti

Pro dokonalý zážitek bylo třeba vytvořit pestrý doprovodný program. Protože není možné dětem předávat odborné informace o zvířatech po celou dobu jejich pobytu v zoo. Vedoucí tábora mají za úkol připravit pro děti hry.

Při pondělním příchodu je třeba myslet na to, že se všechny děti navzájem neznají. Proto je důležité do programu zařadit tzv. seznamovací hry. Hry by měly být rozmanité a jsou nedílnou součástí celého týdenního programu.

Další aktivitou doprovodného programu je výtvarné tvoření. Každoročně je toto tvoření obměňováno, protože se určité procento dětí tábora účastní vícekrát. Všechny pomůcky na výtvarné aktivity i jejich podobu zajišťují a realizují pracovníci zoo.

Vedoucí také využívají další dostupné atrakce, které se v lešenském areálu nachází. Tím máme na mysli dětské lanové centrum a jízdu vláčkem.

Pro děti je nutné zajistit i odměny, které si na konci týdne odnesou domů. Většinou jsou vybírány ty upomínkové předměty, které tematicky souvisejí se zvířaty, zoologickými zahradami a jsou prakticky využitelné (peněženky, klíčenky, hrníčky, atd.).

Pracovní listy

Děti v průběhu celého týdne vyplňují jednoduché kvízy. Ty mají sloužit vedoucím jako zpětná vazba na jejich výklad. Pracovní listy jsou dětem rozdány vždy až po skončení komentované prohlídky dané části areálu. Vyplňují je v předem vytvořených tříčlenných skupinách.

Tvorba pracovních listů nebyla příliš složitá. Cílem bylo vytvořit takový seznam otázek, na které bude schopné odpovědět i 7leté dítě. Všechny dotazy se vztahují ke zvířatům, se kterými se děti v průběhu týdne setkají.

Příchod prázdnin

Každé všední ráno probíhá meeting vedoucích. Na tomto setkání se domluví na časovém harmonogramu dne. Je třeba, aby se navzájem vedoucí informovali o případných změnách a problémech. Následně společně odcházejí vyzvednout děti. V pondělí ráno je velmi důležité děti seznámit s průběhem celého týdne. Vedoucí se jim představí a stanoví pravidla, které děti během týdne musí dodržovat (např. samovolně neopouštějí skupinu, aniž by informovali někoho z vedoucích). Hlavní vedoucí má právo změnit program v případě potřeby. Také je nezbytné, aby hlavní vedoucí měl dokonalý přehled o celkovém dění na táboře. V případě, že nastane jakýkoliv problém, musí jej operativně řešit nejen s vedoucími, ale i dětmi a jejich zákonnými zástupci. Nejnáročnější chvíle nastávají v předvečer přespávání. Většinou tyto komplikace způsobují samotní rodiče, protože volají svým dětem na mobilní telefony. Dětem se pak začne stýskat, pláčou a chtějí jet domů.

6.1.3 Změna koncepce podoby příměstského tábora v roce 2015

Protože se tábory odehrávají ve velmi atraktivním prostředí a rodiče projevují o tuto aktivitu pořád nebývalý zájem, rozhodlo se vedení zoologické zahrady kapacitu navýšit. Místo 249 dětí, které se v roce 2014 tábora účastnily, se v roce 2015 na příměstský tábor zaregistrovalo celkem 437 dětí. V následujících letech se tedy pokračovalo a pokračuje v nově nastaveném modelu. To znamená, že každý týden je v areálu zoo přítomno zhruba 50 dětí. Ty jsou rozděleny na dvě skupiny po 25.

Cíle příměstského tábora

Program tábora zůstal stejný. Cílem je stále dětem představit areál zlínské zoologické zahrady a všechno s tím související z jiného úhlu pohledu než je pohled klasického návštěvníka.

Elektronický přihlašovací systém

Přihlašování je totožné, to znamená, že se přihlašuje stále přes elektronický rezervační systém. Nicméně pro velký zájem muselo dojít ke spolupráci s IT technikem. Ten v den přihlašování musí posílit webové stránky, aby zvládly nápor rodičů, kteří chtějí přihlásit své děti, a systém nezkolaboval.

Výběr externistů

Jak se ukázalo, největší problém nastal při výběru externistů. Jak je již v práci výše zmíněno, při původním stavu bylo třeba přijmout minimálně 6 dvojic. Nyní musel být počet brigádníků výrazně navýšen. To znamená, že je třeba vybrat minimálně 10 dvojic, které se budou na realizaci akce podílet.

Hlavní vedoucí

Dále bylo třeba předat kompetence hlavního vedoucího dalším osobám. Zodpovědnost byla přenesena na ty vybrané externisty, kteří se zoologickou zahradou spolupracují již řadu let. Vzhledem k tomu, že na oddělení biologické výchovy pracují v trvalém pracovním poměru stále dva zaměstnanci, není v jejich silách zajišťovat pozici hlavního vedoucího každý týden pro oba turnusy. I v tomto nastaveném modelu probíhá každé ráno meeting všech členů týmu, kteří daný týden pečují o děti. V případě jakýchkoliv komplikací musejí externisté pracovníky zoo o všem informovat a zodpovídají se jim za případné potíže.

Časový harmonogram a zajištění stravy

V tomto bodě bylo nutné zkoordinovat všechny aktivity tak, aby se skupinky v areálu zoo potkávaly pouze při střídání na obědě. To znamená, že jedna skupina dochází na oběd v 12:00 a druhá na 12:30. Protože je zoo dostatečně velká, nebyl problém v rozplánování ostatních aktivit tak, aby se skupiny nepotkaly.

Zázemí pro děti tzv. základna

Důležité bylo vyřešit, aby obě skupiny měly své „základny“. Jedna skupina zůstala ve vzdělávacím středisku Tyrol. Druhá pak má k dispozici zámeckou klubovnu. Ta dodává celému programu jakousi přidanou hodnotu, protože se děti během celého týdne pohybují v prostorách zámku, kam se „běžní“ návštěvníci nepodívají.

6.2 Marketing

Stejně jako již zmiňovaný pojem management je v současnosti hojně využíván i termín marketing. Při vymezení tohoto pojmu je třeba si ujasnit, co všechno v sobě výraz ukrývá. Jaroslav Světlík v knize *Marketing školy* popisuje, že je tento pojem spojován s výrazy, jako jsou reklama a různé formy podpory prodeje. První definice marketingu pochází z roku 1776. Kdy ji Adam Smithe, skotský ekonom a filozof, popisuje

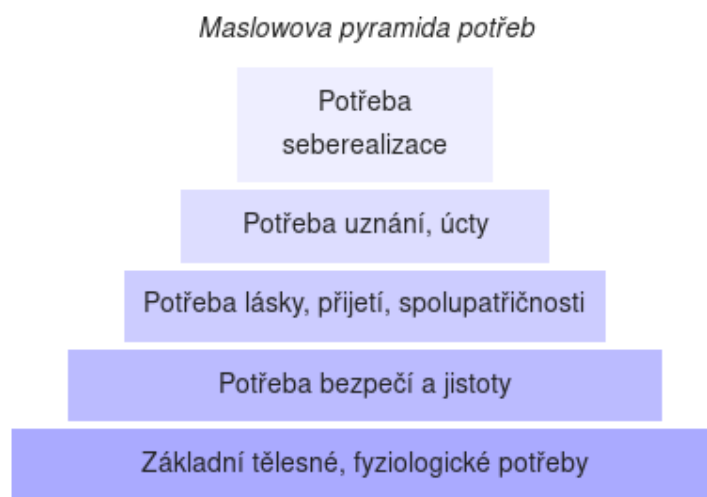
tak, že smyslem veškeré výroby je spotřeba a výrobce by měl dbát na to, co spotřebitel vyžaduje.⁷⁰

V literaturách najdeme nesčetné množství definic tohoto pojmu. *Americká marketingová asociace* definuje marketing jako „činnost, soubor institucí a procesů pro vytváření, komunikaci, poskytování a výměnu nabídek, které mají hodnotu pro zákazníky, klienty, partnery a společnost jako celek.“⁷¹ Hlavním pilířem je tedy to, že organizace vytváří hodnotu (výrobek) pro zákazníka. Prospěch z této hodnoty má nejen samotná organizace, ale i zákazník a další skupiny veřejnosti.

Marketing se zaměřuje na to, aby daný podnik vyráběl a prodával to, co má pro zákazníka hodnotu. Aby organizace věděla, co má prodávat, musí nejprve zjistit, po jakém produktu zákazníci touží. Následně přizpůsobuje cenu, způsob prodeje, propagaci, design, balení a další složky. V podstatě se jedná o soubor taktických nástrojů, které firmy a organizace využívají k úpravě nabídky pro cílový trh. Tyto kroky jsou označovány jako *4P* – *product, price, promotion, place* (produkt, cena, propagace, místo).⁷²

Z psychologického hlediska lidskou potřebou rozumíme „*pociťovaný nedostatek něčeho (věci, citu, vzdělání atd.)*. *Lidské potřeby jsou ve své podstatě velmi rozmanité a mají velmi širokou škálu.*“⁷³ Pokud chceme vědět, co si pod potřebami z psychologického hlediska představit, můžeme k tomu použít tzv. Maslowovu pyramidu potřeb.

Obrázek č. 1

⁷⁰ SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Přeložil Vladimír IRGL. Praha: Liberální institut, 2001.

⁷¹ Definitions of Marketing – American Marketing Association. *American Marketing Association – Answers into Action* [online]. Copyright © 2019 American Marketing Association. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <https://www.ama.org/the-definition-of-marketing/>

⁷² IIMCE | *Mezinárodní institut marketingu, komunikace a ...* [online]. Copyright © [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <https://iimce.cz/wp-content/uploads/2017/09/Marketing-pro-zacatecniky-2011.pdf>

⁷³ SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996., s. 19

Každý jedinec na světě je individualitou, má jiné potřeby, zkušenosti i vzdělání, a proto je pouze na něm, v jakém pořadí bude své potřeby uspokojovat. Ovšem základní potřeba je pro všechny stejná a tím je uspokojení fyziologických potřeb. Jakmile je tento stupeň překonán, může se člověk věnovat dalším potřebám. Dříve či později dojde na vrchol Maslowovy pyramidy a dospěje tak do stádia seberealizace. Protože seberealizace je rozvoj jedince, jeho schopností a dovedností. A k tomu může docházet různou formou.⁷⁴

Ze všech uvedených informací vyplývá, že marketingová oblast jde ruku v ruce s oborem psychologie. Moderní výzkumy Evropské unie, které proběhly v roce 2005, ukazují, že v každé třetí firmě existuje tým psychologů. Dále bylo zjištěno, že 78% úspěšných firem zaměstnává jednoho psychologa, který se věnuje pouze psychologii nákupního chování, rozhodování a psychologii práce s informacemi a reklamou.⁷⁵

Při každodenním nákupu se lidé tedy setkávají s chytrými marketingovými taktikami, které jsou důmyslně propracovány za podpory odborníků z řad psychologie. Pro spotřebitele je tedy mnohdy náročné těmto technikám „odolat“. V této chvíli bychom se mohli zamyslet nad otázkou, zda nedochází k neetickému jednání ze stran marketingu a psychologie.

6.2.1 Příměstské tábory v Zoo Zlín a jejich marketing

Všechny podklady, které jsem získala pro sepsání těchto informací, mi byly sděleny při osobním rozhovoru s vedoucí marketingového oddělení Ing. Romanou Bujáčkovou.⁷⁶

S myšlenou pořádat příměstské tábory pro děti v ZOO Zlín, přišel současný ředitel ZOO Zlín, Ing. Roman Horský. Jedním z jeho hlavních motivů bylo ulehčit pracujícím rodičům rozhodování, co s dětmi v době letních prázdnin. Dalším snahou bylo zpříjemnit dětem letní prázdniny, využít atraktivitu prostředí a seznámit je blíže s chodem zoo. V neposlední řadě také poskytnout odborné informace o přírodě, ochraně zvířat a chovu zvířat.

V marketingové oblasti těchto táborů není třeba využívat speciálních nástrojů. Informace o akci jsou vždy v dostatečném předstihu zveřejněny na stránkách zoologické zahrady i na sociálních sítích. Jsou uveřejněny základní informace - termíny konání, cena,

⁷⁴ SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996., s. 19 - 20

⁷⁵ Role psychologie v marketingové teorii a praxi | Marketingové noviny.cz. *Marketingové noviny.cz* [online]. Copyright © Helena Kopecká 2001 [cit. 04.04.2019].

Dostupné z: http://www.marketingovenoviny.cz/marketing_5261/

⁷⁶ Osobní rozhovor ZOO a zámek Zlín – Lešná p. o. - Ing. Romana Bujáčková – vedoucí marketingového oddělení

počet míst i podmínky přijetí dítěte na tábor. Vzhledem k tomu, že zlínská zoologická zahrada nabízí nejvyšší počet míst ze všech českých zoo (cca 430 míst), co se příměstských táborů týká a zájem o tuto aktivitu je každoročně velký, není třeba připravovat žádné speciální letáčky ani promo. Vysoký zájem ze strany rodičů a dětí je jasným ukazatelem toho, že organizátoři odvádějí dobrou práci. Je dostačující, že si rodiče předávají zkušenosti a hodnocení akce navzájem ústní formou.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA ŠKOLNÍCH VZDĚLAVACÍCH PROGRAMŮ

Diplomová práce analyzuje pětici školních vzdělávacích programů škol, které se nacházejí v blízkém okolí zlínské zoologické zahrady. Cílem je zjistit, zda program příměstského tábora navazuje na školní vzdělávací program a doplňuje tak osnovy základního vzdělávání.

Rozbor je zaměřen na výuku těch předmětů, které souvisí s přírodou. To znamená, že dle RVP bylo třeba se při analýze 1. stupně zaměřit na oblast *Člověk a jeho svět*. U 2. stupně základní školy je to oblast *Člověk a příroda* a vzdělávací obor *Přírodopis*. Z průřezových témat, která jsou uvedena v RVP, se práce zaměřuje na environmentální výchovu (dále už jen EV). Diplomová práce cílí na 1. – 7. třídu základního vzdělávání, protože v tomto rozpětí se mohou účastnit děti příměstského tábora.

V rámci vyučovacích předmětů je oblast *Člověk a jeho svět* rozdělen na tři vyučovací předměty. Stěžejní pro analýzu je vyučovací předmět *Prvouka*. Tento předmět je rozčleněn na dalších pět tematických okruhů - *Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas; Rozmanitost přírody; Člověk a jeho zdraví*. Od 4. ročníku se tento vyučovací předmět jmenuje *Přírodověda a* plynule navazuje na prvouku. V 6. ročníku se název vyučovacího předmětu mění na *Přírodopis*.

Celou tuto oblast lze shrnout do výzkumné otázky, která zní: *Mohou příměstské tábory doplňovat učivo 1. – 7- ročníku základní školy?*

7.1 Základní škola Fryšták – Škola pro život

Základní škola Fryšták je příspěvkovou organizací. Výuka je zde organizována do deseti tříd na prvním stupni a osmi tříd na stupni druhém. Kapacita školy je celkem 430 žáků a je spádovou pro některé okolní obce. Je dopravně dostupná autobusovými spoji. Součástí školy je školní družina i školní jídelna. Školní vzdělávací program – Škola pro život je dokument platný od 1. září 2018. Základní škola Fryšták spolupracuje s mnoha institucemi, které mohou přispět k dalšímu rozvoji žáků i pedagogů. Kdybychom měli vyjmenovat alespoň některé z nich, tak můžeme zmínit ZUŠ Morava, Úřad práce Zlín, Odbor sociální péče Zlín nebo Policii ČR. Všechny tyto instituce jsou uvedeny v ŠVP. Nicméně ve výčtu chybí Zoologická zahrada Zlín i přes to, že se tato základní škola nachází 3 kilometry od areálu zoo.⁷⁷

⁷⁷ *Základní škola Fryšták - Úvod* [online]. Copyright © [cit. 10.04.2019]. Dostupné z: https://www.zsfrystak.cz/pages/zpravy/SVP_ZS_Frystak.pdf

1. ročník

Již v 1. ročníku základní školy můžeme nalézt souvislost mezi školním vzdělávacím programem a programem příměstského zoo tábora. Jedno ze základních učiv v ŠVP je chování lidí, v rámci něhož si děti mají uvědomit správné a nesprávné chování. Vzhledem k tomu, že průřezovým tématem EV jsou lidské aktivity a problémy životního prostředí, lze v tomto tématu programem tábora jednoduše navázat na problematiku ochrany volně žijících druhů či pašování exotických zvířat. Dalším učivem je rozmanitost živé a neživé přírody a ochrana přírody. Žák by měl po probrání tohoto tématu umět vyjmenovat základní části těla u vybraných druhů savců a ptáků, porovnat chování živočichů v závislosti na ročním období a dodržovat pravidla správného chování v přírodě. V tomto případě je souvislost mezi ŠVP a táborovým programem zcela jasná. Během tábora jsou dětem představovány jednotlivé exotické druhy zvířat, přičemž součástí výkladu je i popis jejich tělesné stavby. Dětem je také objasněno, proč je pro zvířata důležité zbarvení. Chování živočichů v souvislosti s ročním obdobím taktéž nalezneme u exotických druhů zvířat například v období hnízdění u ptactva.

2. ročník

V tomto ročníku si děti opakují a upevňují získané informace o vybraných druzích ptáků a savců včetně popsání anatomie jejich těla. I zde můžeme vidět souvislost s táborovým programem, protože během tábora si děti přirozenou formou získané poznatky také opakují. Informace, které jsou dětem během týdne předávány, mají vždy stejnou „stavbu“. Pouze jsou upravovány na míru jednotlivým druhům zvířat v oblasti jejich výskytu.

3. ročník

V průběhu 3. ročníku se děti učí rozpoznat a třídit přírodniny. Přírodninou rozumíme hmotnou součást živé, ale i neživé přírody, která je objektem zkoumání. I zde dochází k průniku programu příměstského tábora a ŠVP. V průběhu tábora jsou dětem představovány přírodniny - kopyta zvířat, rohy a parohy, kůže, lebky, zuby, peří a vajíčka. Tato část programu je u dětí velmi oblíbená, protože si téměř na všechny přírodniny mohou sáhnout a zblízka si je prohlédnout.

4. ročník

Součástí výstupů žáků 4. třídy je schopnost uvést životní potřeby, způsob života, stavbu a funkci jednotlivých částí těla konkrétních živočichů. Zde lze opět najít souvislost s příměstským táborem. Tyto informace jsou opět dětem předávány v průběhu celého

týdenního pobytu v zoo. Kdybychom měli uvést konkrétní příklad, tak je dětem například vysvětlováno, proč má slon tak velké uši a k čemu slouží. Jaká je souvislost velikostí uší s přírodním prostředím, ve kterém žije, proč mají sloni chobot a tak dále. V podstatě k objasnění této problematiky a souvislostí opět dochází u každého zvířete během celé prohlídky areálu zoologické zahrady. Součástí učiva 4. ročníku je poznávání stop u vybraných druhů zvířat. I zde nalezneme propojenost, protože i tato aktivita je zařazena do programu příměstského tábora.

5. ročník

Učivem 5. ročníku jsou podnebná pásma. Žák díky tomuto učivo dokáže rozlišit jednotlivá podnebná pásma, pojmenovat typické rostliny a živočichy žijící v těchto oblastech. V této látce můžeme nalézt jakousi lehkou propojenost. Dětem jsou zvířata představována dle světových kontinentů. Zajímavým poznatkem je to, že ZŠ Fryšták nemá v 5. ročníku do průřezových témat zařazenou EV.

6. ročník

Jedním ze základních výstupů 6. ročníků je, že žák dokáže roztrždit organismy dle taxonomie. Znovu nalezneme propojenost programu tábora s ŠVP. Při odborném výkladu je dětem vysvětleno, do jaké skupiny zvířat řadíme dané zvíře.

7. ročník

Největší přínos má program tábora pro žáky, kteří půjdou do 7. třídy, popřípadě ji absolvovali. V ŠVP tohoto ročníku je rozebíráno obšírné téma - obratlovci. Drtivá většina zvířat v zoologické zahradě patří právě do této skupiny. Dětem je opět vysvětlena a popsána vnitřní a vnější stavba těla zvířat. Funkce a důležitost jejich vnitřních orgánů, adaptace u některých druhů zvířat na prostředí, ve kterém žijí, jejich etologie a objasnění potravní řetězce. Každé jednotlivé zvíře má svá specifika, to vše je dětem na táboře objasňováno. Vždy je popsáno, do které skupiny zvířat patří, čím se živí, jaké jsou podmínky pro to, aby dané zvíře mohlo být v zoologické zahradě chováno. Jaké je jejich přirozené chování a kdy mohou být zvířata pro ošetřovatele nebezpečná. Dětem je vysvětlena také hierarchie ve skupině. Mnoho informací je pro děti velmi zajímavých. Konkrétním příkladem může být to, že lachtani hřivnatí mohou v zoologických zahradách plavat ve sladké vodě, ale krmení musejí být výhradně mořskými rybami, což souvisí s prostředím, ve kterém žijí. Na to navazuje fakt, že se jejich původně pětiprsté končetiny přeměnily v ploutve a takto bychom mohli ve výčtu souvislostí pokračovat dále.

Při celkovém zhodnocení ŠVP základní školy Fryšták práce ukazuje, že existuje propojenost programu tábora s ŠVP školy. Součástí ŠVP je také zpracování průřezového tématu EV, které bylo v podstatě propojeno do souvislostí se všemi ročníky kromě ročníku pátého, a témata na sebe logicky navazují.

7.2 Základní škola Zlín, Nová cesta 268, Štípa – NOVÁ CESTA

Základní škola ve Štípě je školou s devíti postupnými ročníky. Na prvním i druhém stupni výuka probíhá ve dvou paralelních třídách v ročníku. V případě nutnosti je možnost otevřít v jednom ročníku i třídy tři. Součástí školy je školní jídelna a školní družina, která je kapacitně omezena na 100 žáků. Celková kapacita školy je stanovena na 480. Škola je spádová pro okolní obce – Kostelec, Ostrata, Hvozdná, Lukov a Velíková. Je dopravně dostupná autobusovými spoji včetně MHD.

Školní vzdělávací program – NOVÁ CESTA je dokument platný od 1. září roku 2017. Rovněž jako předchozí škola i tato spolupracuje s mnoha institucemi, jako je Policie ČR, Městská policie, Magistrát města Zlína, Český červený kříž, DDM Astra a mnoho dalších. V ŠVP je také zmíněna návaznost na Zoo Zlín. V roce 2007 získala poprvé škola mezinárodní titul Ekoškola a v tomto projektu pokračuje dodnes.⁷⁸

1. ročník

V prvním ročníku této základní školy je v učivu kladen důraz na roční období a pozorování změn v přírodě. I tady opět můžeme najít přidanou hodnotu tábora. Zatímco ve výuce děti získávají vědomosti týkající se naší přírody, příměstský tábor jim poskytuje podobné informace, ale v souvislosti s cizími krajinami a zvířaty v nich žijícími. Příkladem může být to, že se děti seznamují s chováním zvířat v období monzunů a také je jim vysvětleno, v čem spočívá důležitost tohoto období pro přírodu i zvířata.

2. ročník

Součástí učiva druhého ročníku jsou vlastnosti látek – třídění látek a jejich porovnání. Další nedílnou částí učiva jsou rostliny a živočichové – jejich výživa, stavba těla či jejich ochrana. Mezi základní výstupy patří pozorování a popisování viditelných proměn v přírodě v jednotlivých ročních obdobích, poznání některých druhů přírodnin a provádění nejjednodušších pokusů. I v této oblasti můžeme najít propojenost. Při představování supů v průběhu táborového týdne je dětem předváděn experiment, který se

---

⁷⁸ Základní škola Zlín, Nová cesta 268, Štípa. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Nová cesta*. Zlín. 2017.

jmenuje „supí žaludek“. Jedná se o velmi jednoduchý a bezpečný pokus, který dětem jasně demonstruje, jak supí žaludek pracuje.

3. ročník

Stěžejním učivem třetího ročníku je třídění látek, změny skupenství, základní jednotka teploty. Voda a vzduch v souvislosti s vlastnostmi a formami vody, koloběhem vody v přírodě, složení a proudění vzduchu, živočichové, jejich výživa a stavba těla u vybraných druhů. Opět lze najít propojení s programem tábora. Jasným příkladem je africká oblast v zoologické zahradě, v které děti stráví v průběhu týdne dva dny. V souvislosti s výskytem zvířeny jsou dětem předávány informace o teplotních podmínkách Afriky. Je jim vysvětleno, proč jsou v Africe období sucha a dešťů, a jaký to má vliv na zvířata i přírodu.

4. ročník

Učivo tohoto ročníku je zaměřeno na mnoho témat vztahujících se k přírodě. Mezi základní učivo patří rostliny, houby, živočichové a jejich znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa a stavba těla. Dále je do učiva zařazeno ohleduplné chování k přírodě a její ochrana v souvislosti s odpovědností lidí, ochrana rostlin i živočichů. I v tomto případě tábor navazuje na učivo čtvrtého ročníku základní školy. Protože dětem předává informace o ochraně volně žijících druhů zvířat. Ideálním příkladem zvířete, na kterém můžeme tuto problematiku demonstrovat, a děti jí bez problému porozumí, je nosorožec tuponosý. Součástí učiva 4. ročníku je i průřezové téma EV (ekosystémy, lidské aktivity a problémy životního prostředí, základní podmínky života). V předchozích třech ročnících bylo toto průřezové téma v ŠVP zpracováno jen okrajově.

5. ročník

V podstatě podobné učivo jako je uvedeno ve čtvrtém ročníku se opakuje i v ročníku pátém, včetně průřezového tématu EV. To znamená, že lze opět shledat propojenost s příměstským táborem v zoo. Jedním z výstupů je, že si děti uvědomují a jsou schopny najít souvislosti mezi současnou podobou přírody a činností člověka. Tuto problematiku lze opět propojit s ohroženými druhy zvířat a jejich nelegálním lovem.

6. ročník

Jedním ze stěžejních témat učiva 6. ročníku jsou mimo jiné projevy chování živočichů. V podstatě se tomuto tématu tábor věnuje průběžně během celého týdenního programu. Všechny informace o chování zvířat jsou vždy propojeny v souvislostech

a předání těchto vědomostí dětem probíhá u každého zvířete zvlášť. To znamená, že dětem jsou předány kompletní informace například o žirafě. Je popsána stavba jejího těla, odůvodnění proč je žirafa tak vysoká, čím se živí, v jaké skupině žije (poměrové zastoupení samců a samic). Také je dětem popsáno období rozmnožování, jak si samci hájí svá teritoria. Proto opět jasně můžeme konstatovat vzájemnou propojenost tohoto ŠVP a tábora.

7. ročník

Učivo v této škole je v sedmém ročníku zaměřeno na vývoj a systém živočichů, žáci se učí o významných zástupcích jednotlivých skupin živočichů (ryby, paryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci). Rozšiřuje se téma významu ochrany živočichů, opět jsou zde zmíněny projevy chování, stavba těla a funkce jednotlivých částí těla živočichů. V podstatě témata 7. ročníku je velmi podobné jako u ZŠ Fryšták. Rozbor ŠVP znovu potvrzuje, že program příměstského tábora doplňuje školní vzdělávací program.

Opět nedílnou součástí ŠVP je průřezové téma EV, které má tato škola velmi komplexně propojené s běžnou výukou. To, že se tato škola tomuto průřezovému tématu bude poměrně detailně věnovat, logicky plyne z jejího celkového zaměření, které je spojeno s titulem, kterým se škola pyšní – Ekoškola.

7.3 Základní škola Zlín, Slovenská 3076, p. o. – Vzdělání – Sport -

Příroda

Základní škola Slovenská je příspěvkovou organizací s devíti postupnými ročníky. Jednotlivé ročníky jsou zpravidla ve dvou maximálně třech paralelních třídách. Celková kapacita školy je 640 žáků. Škola se dlouhodobě zaměřuje na integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Nachází se ve velmi klidném prostředí a v blízkosti lesa. U školy je trolejbusová zastávka, která tak umožňuje žákům bezproblémovou dostupnost. Škola je velmi moderně vybavena, téměř ve všech učebnách mají žáci k dispozici počítač a interaktivní tabule.

Tento školní vzdělávací program je platný od 1. září 2016. Škola taktéž stejně jako dvě předchozí spolupracuje s širokou škálou organizací a institucí. Můžeme mezi ně zařadit Policii ČR, Městskou policii Zlín, Úřad práce, DDM Astra, Krajskou knihovnu

Františka Bartoše a mnoho dalších. Nicméně o zlínské zoologické zahradě v tomto ŠVP žádnou zmínku nenajdeme.⁷⁹

1. ročník

Základním učivem prvního ročníku je příroda, život v přírodě, roční období, seznámení se s rostlinami a živočichy v lese, sadu, na zahradě, na poli. Dalším tématem učiva jsou domácí mazlíčci, domácí zvířata a jejich mláďata. Také je do učiva zařazena ochrana rostlin a živočichů. Mezi základní výstupy patří, že žáci dokáží rozpoznat a roztrždit některé druhy přírodnin podle nápadných určujících znaků. Dále se seznámí s druhy domácích zvířat. V tomto bodě opět můžeme zjistit, že dochází k průniku učiva a náplně příměstského tábora. V zoologické zahradě nenajdeme typická česká domácí zvířata, ale zoo chová zvířata, která jsou typická jako domácí v jiných kulturách. Jako příklad můžeme uvést zebu zakrslého. Ten je typickým zástupcem domácího skotu afrických a asijských tropů a subtropů.

2. ročník

Učivo druhého ročníku je věnováno převážně proměnám přírody v měnícím se ročním období. Dále se učivo věnuje ovoci, zelenině, ovocným, jehličnatým i listnatým stromům. Znovu se opakuje téma hospodářských zvířat a jejich mláďat, životních potřeb i projevů chování. Dále je v učivu zmiňována půda, vodstvo a ovzduší. I v této části ŠVP můžeme najít propojenost s programem tábora. Děti v průběhu tábora navštěvují africkou část zoologické zahrady, kde je jim představován etiopský kmen Konso. Je jim popsán způsob života kmene, také to jak obhospodařují úrodnou půdu a děti se mohou podívat na ukázky originálních etnografických předmětů (hrnce, nádoby na vodu).

3. ročník

Učivo tohoto ročníku je především věnováno rozdílu živé a neživé přírody, živočichům, ochraně přírody nebo například živelným pohromám. Již ve 3. třídě se žáci učí rozlišovat obratlovce, bezobratlé, savce, ptáky a ryby. Seznámí se s vybranými zástupci těchto živočichů a chápou jejich význam pro přírodu. Uvědomují si, jak je důležitá rovnováha v přírodě a vzájemné vztahy mezi organismy. V této souvislosti lze opět dokázat, že tábor svým programem navazuje na učivo třetího ročníku základní školy. Příkladem, na kterém můžeme demonstrovat tuto propojenost, je mravenečník velký. Pro tohoto živočicha jsou přirozenou potravou mravenci a termity. Když mravenečník ve volné přírodě najde mraveniště nebo termiště, nalezne tak potravu, ale nikdy nezničí celé

---

⁷⁹ Základní škola Zlín, Slovenská 3076, p.o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Vzdělání sport – příroda*. Zlín. 2016.

mravenišť. Důvodem je to, že se mravenci mohou znovu rozmnožit a mravenečník se po nějaké době k tomuto mraveništi může vrátit a opět najít potravu.

4. ročník

Učivo je opět zaměřeno na živou i neživou přírodu - vodu, vzduch, nerosty, horniny, rozmanitost životních podmínek na zemi, podnebí, život zvířat, jejich základní charakteristiku, ochranu rostlin a živočichů. K jednomu ze základních výstupů tohoto ročníku patří to, že žáci dokáží vyjádřit vztah mezi živými a neživými přírodninami. Program tábora opět navazuje na základní učivo. Příkladem mohou být informace, které jsou dětem předávány o surikatách. U těchto zvířat lze krásně popsat vztah mezi živou a neživou přírodninou. Protože surikaty jsou živočichové, kteří potřebují ke svému přežití půdu. Do půdy vyhrabávají nory, ve kterých přebývají, rozmnožují se nebo se ukrývají před nepřáteli.

5. ročník

Jedním ze základních učiv pátého ročníku je ochrana přírody a odpovědnost člověka za jeho jednání vůči přírodě. Žákům je detailně objasněn význam pojmu ekologie a dokáží objasnit vztah člověka k přírodě. I v tomto bodě můžeme najít souvislost mezi programem tábora a výukou ve škole. Dětem jsou představovány některé druhy zvířat, u nichž lidský faktor nenávratně poškozuje jejich přirozené prostředí, a proto dochází k vymírání některých druhů.

6. ročník

Šestý ročník je převážně věnován živočichům žijícím v českých lesích, členovcům, měkkýšům nebo živočichům žijícím v rybnících. Žáci jsou po ukončení šestého ročníku schopni uvést příklady různých lesních zvířat, popsat jejich stavbu těla i uvést příklady lesního hmyzu. Odliší zástupce mloků a žab nebo dokáží vyjmenovat příklady obojživelníků. Zde je možné s výčtem učiva a výstupů toho ročníku skončit, protože zde je jasná návaznost na zoo. Ve zlínské zoologické zahradě se nachází centrum CAUDATA. Toto centrum je zaměřeno na mloka skvrnitého, kde je nejen „táborovým dětem“, ale i běžným návštěvníkům představován jeho život, prostředí ve kterém se vyskytuje i to, co jej v současné době nejvíce ohrožuje.

7. ročník

Učivo sedmého ročníku je zaměřeno na bezobratlé živočichy, na stavbu a činnost jejich těl - žahavce, ploštěnce, měkkýše, kroužkovce, členovce. Žáci jsou schopni uvést

příklady bezobratlých živočichů a jejich zařazení do potravních vztahů a ekosystému. V tomto případě není souvislost patrná na první pohled. Zlínská zoologická zahrada jako jediná zoo v České republice nabízí návštěvníkům unikátní možnost poznat zblízka mořské rejnoky. Lidé si je dokonce mohou pohladit a také je nakrmit. Děti v průběhu týdne navštěvují se svými vedoucími zátoku rejnoků, kde rejnoky tedy hladí, ale i krmí. Na jídelníčku sibiřských můžeme najít krevety, chobotnice a kalmary. Zde mají děti tedy jedinečnou možnost zblízka prozkoumat chobotnici, kterou řadíme do skupiny měkkýšů, což opět doplňuje učivo 7. ročníku.

U této školy a školního vzdělávacího programu práce opět ukazuje propojenost témat. Dokazuje tak, že příměstský tábor v Zoo Zlín jakýmsi způsobem doplňuje učební osnovy.

Průřezové téma EV má škola opět zapracováno do učebních osnov, ale až pro žáky 4., 5., 6. a 7. tříd. Témata, která se v EV objevují a jsou v těchto ročnících probírány, jsou následující: ekosystémy, vztah člověka k prostředí a lidské aktivity a problémy životního prostředí.

7.4 Základní škola Zlín, Křiby 4788, p. o. – Duhová škola

Zlínská základní škola Křiby je taktéž příspěvkovou organizací poskytující vzdělání žákům od první až do deváté třídy. Škola se svým počtem žáků řadí mezi jednu z největších škol ve Zlíně. Na počátku 90. let školu navštěvovalo přes 800 žáků. V současné době není přesný počet žáků v ŠVP uveden, nicméně číslo bude pravděpodobně stejné. Stávající školní vzdělávací program vešel v platnost 1. 9. 2017. Součástí ŠVP není konkrétní výčet institucí, se kterými škola spolupracuje. Nicméně můžeme odhadovat, že instituce budou podobné jako u výše zmíněných škol.⁸⁰

1. ročník

Žákům je v učivu představena rozmanitost živé a neživé přírody. Dále se žáci seznamují s popisem základních vybraných částí rostlin a jejich podmínkami pro život. Již v prvním ročníku jsou žáci seznámeni s ochranou přírody. Žáci jsou schopni poznat základní části těla u vybraných savců a ptáků. Dále jsou schopni rozlišit domácí živočichy a živočichy volně žijící. Jak již z výše popsaných informací a jiných ŠVP škol vyplývá, i zde najdeme propojenost mezi ŠVP a programem příměstského tábora. A to v tom

---

⁸⁰ Základní škola Zlín, Křiby 4788, p. o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Duhová škola.* Zlín 2017

smyslu, že děti jsou schopny po absolvování tábora taktéž poznat a popsat základní části těla u zvířat chovaných ve zlínské zoologické zahradě.

2. ročník

Do učiva druhého ročníku jsou zařazeny některé druhy přírodnin, které jsou žáci schopni rozpoznat a roztřídit dle nápadných určujících znaků. Provádí jednoduché pokusy, upevňují si své dosud získané poznatky o zvířatech a rostlinách. Dále chápou význam domácích zvířat pro člověka. Součástí učiva je také dodržování správného chování v přírodě. V podstatě je opět učivo velmi podobné jako u výše zmíněných škol, a proto můžeme konstatovat, že zoo tábor doplňuje učivo i této školy.

3. ročník

Tento ročník se v učivu věnuje převážně rozlišování živé a neživé přírody, třídění přírodnin, provádění jednoduchých pokusů, zkoumá vlastnosti vody, vzduchu a půdy. Žáci poznávají význam vody, vzduchu a půdy a dokáží tento význam ocenit. Seznamují se s objemem, časem a hmotností. Učivo dále vysvětluje střídání ročních období v souvislosti se základními poznatky pohybu Země. Znovu se ukazuje propojenost témat příměstského tábora s ŠVP. Práce v textu výše zmiňuje expozici Zátoka rejnoků. Zde do kontaktu děti přicházejí nejen se zvířaty, ale je jim vysvětlen princip tvorby mořské vody přímo v areálu zoo. Rejnoci jsou jediná zvířata v areálu zoo, která bezvýhradně potřebují pro svůj život mořskou vodu. Dále je dětem vysvětleno, že je s touto vodou hospodárně nakládáno. Protože výroba mořské vody v našich podmínkách je poměrně finančně náročná, vytvořila zoo speciální přečerpávací systém, který je schopen vodu přečerpat do expozice tučňáků Humboldtových.

4. ročník

Učivo čtvrtého ročníku je zaměřeno na přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí. Žák dokáže popsat životní potřeby rostlin a živočichů. V této souvislosti jsou pak žáci seznámeni s přípravou rostlin a živočichů na zimu. Po probrání učiva jsou žáci schopni popsat změny v přírodě nejen v průběhu roku, ale i v průběhu dne. Jsou seznámeni s principem přírodní rovnováhy a nedílnou tematickou součástí učiva je opět odpovědnost lidí za ochranu a tvorbu životního prostředí. Tentokrát můžeme souvislost mezi ŠVP a táborem demonstrovat na příkladu zvířat, která jsou aktivní ve dne a která v noci.

5. ročník

Učivem pátého ročníku je život na Zemi, příroda živá a neživá, třídění rostlin i živočichů, podnebné pásy, život v oceánech a horách, význam botanických a zoologických zahrad. V tomto bodě je jasné, že i zde najdeme souvislost s táborem. Protože dětem na táboře je význam zoologických zahrad objasňován v průběhu celého týdne.

6. ročník

Učivo šestého ročníku je opět věnováno základním projevům chování živočichů ve volné přírodě, na příkladech je demonstrován způsob jejich života, žáci se učí o stavbě těla živočichů, významu jednotlivých částí, jejich vývoj a vývin v systému živočichů. Znovu je do učiva zahrnuta ochrana živočichů volně žijících. Žáci dokáží zhodnotit význam volně žijících zvířat, dokáží popsat funkce jejich orgánů, jsou schopni zařadit vybrané druhy zvířat do taxonomických skupin. Žáci umí porozumět a objasnit etologii vybraných druhů zvířat. Zde opět nacházíme souvislost s programem tábora. Dětem je v průběhu celého týdne vysvětlováno, proč některé druhy zvířat žijí samotářským způsobem života a proč některá zvířata žijí ve skupinách.

7. ročník

Učivo sedmého ročníku navazuje na učivo ročníku šestého a doplňuje ho o podrobnější informace. Jak je výše v textu uvedeno, učivo šestého ročníku souvisí s programem tábora. Proto i v učivu sedmého ročníku bychom byli schopni nalézt spojitosti.

ŠVP této školy tedy opět jakýmsi způsobem koresponduje s programem příměstského tábora. Průřezové téma EV je zařazeno ve všech stupních, tedy od 1. až do 7. ročníku. Témata jsou v podstatě totožná s tématy ZŠ Zlín, Slovenská. To znamená, že se zde opět objevuje problematika ekosystémů či vztah člověka k prostředí. Témata jsou v souvislostech zařazena do základního učiva, a tudíž se taktéž navzájem doplňují s programem tábora.

7.5 Základní škola Komenského I, Zlín, Havlíčkovo náměstí. 3114 p.o.

– Barevná škola

Základní škola Komenského I je příspěvkovou organizací, která poskytuje vzdělání žákům od první po devátou třídu. Kapacita školy je 600 žáků a reálný stav se této kapacitě rok od roku více přibližuje. Součástí školy je také družina a jídelna. Protože se budova

nachází v blízkosti centra, je zde velmi dobrá dopravní dostupnost. Ve školním vzdělávacím programu je uvedena informace, že od roku 2009 škola pracuje v prvních pěti ročnících podle pedagogiky Marie Montessori. U této školy najdeme nejobsáhlejší výčet všech institucí, se kterými spolupracuje. Mimo jiné je zde zmíněna i zlínská zoologická zahrada. Tento školní vzdělávací program vešel v platnost 1. 9. 2016.⁸¹

1. ročník

Do učiva prvního ročníku této základní školy jsou při sestavování ŠVP zařazena témata proměna přírody, porovnávání životních projevů různých živočichů na podzim, v zimě, na jaře a v létě (takto poskládána jsou roční období záměrně, souvisí to s nástupem dětí do školy), ochrana přírody, elementární seznámení s určováním a stavbou těla některých rostlin a živočichů. Jedním ze základních výstupů je třídění vybraných druhů přírodnin podle nápadných určujících znaků. I zde můžeme naleznout souvislost mezi ŠVP a programem tábora, stejně jako je tomu u předcházejících škol. Znovu se opakuje model poznávání přírodnin – ten na děti čeká ve škole, ale i na příměstském táboře. Jak již bylo dříve zmíněno, dětem jsou v průběhu tábora představovány kopyta zvířat, rohy a parohy kopytníků, kůže, lebky, zuby, peří a vajíčka.

2. ročník

Obsahem učiva druhého ročníku, okruhu Rozmanitost přírody, jsou informace o změnách přírody v jednotlivých ročních obdobích, životní projevy živočichů, třídění druhů na savce, ptáky a hmyz, stavba těla ptáků a savců, třídění živočichů dle místa jejich výskytu. Žáci jsou tedy schopni na základě probrání tohoto učiva rozpoznat a popsat viditelné proměny přírody v jednotlivých ročních obdobích, třídít některé přírodniny či uvést příklady výskytu organismů ve známé lokalitě. I zde je opět jasná provázanost témat, která se žáci učí ve škole a informací které pracovníci zoo předávají dětem na táboře. Dětem je v průběhu tábora představována skupina savců i ptáků.

3. ročník

Učivo třetího ročníku je převážně věnováno tematickému okruhu nazvanému Místo kde žijeme. Nicméně kromě tohoto tématu do okruhu spadá i učivo, které je opět věnováno rozmanitosti přírody, její ochraně, podnebným pásmům i přírodě v živé a neživé podobě. Tudíž i v tomto ročníku, i když jen okrajově, můžeme naleznout průnik tábora a ŠVP. A to v tom smyslu, že dětem je v průběhu tábora při představování jednotlivých druhů zvířat zdůrazňována důležitost ochrany přírody v souvislosti se znečištěnými oceány a moři. Tyto

---

⁸¹ Základní škola Komenského I, Zlín, Havlíčkovo nábřeží 3114 p.o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Barevná škola*. Zlín. 2016

informace jsou zmiňovány například u expozice lachtanů hřivnatých, tučňáků Humboldtových a v Zátoce rejnoků.

4. ročník

Ve čtvrtém ročníku se učivo zaměřuje na podmínky života na Zemi a jejich rozmanitosti. Jednotlivé kapitoly se věnují výskytu, vlastnostem a formám vody, vlastnostem, složení a proudění vzduchu, přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku. Dalším velkým tematickým okruhem jsou živočichové - jejich stavba těla, stopy, opět se zde opakuje téma ochrany životního prostředí a přírody. Znovu tedy najdeme souvislost mezi učivem a programem tábora. Při představování zvířat v zoo je dětem objasňována spojitost mezi změna přírodního prostředí a proměnou jejich srsti či opeřením.

5. ročník

Do základního učiva pátého ročníku je zařazena živá a neživá příroda (horniny a nerosty), zvětrávání, vznik a význam půdy, látky a jejich vlastnosti, pozorování a měření, pohyby Země, gravitační síla, práce s globusem, ekosystémy, opět se opakující téma ochrana přírody a v neposlední řadě je zde i téma vztahující se k rovnováze v přírodě v souvislosti s potravním řetězcem. V tuto chvíli můžeme znovu konstatovat propojenost témat tábora a ŠVP. V průběhu příměstského tábora je dětem objasňována souvislost potravního řetězce u kočkovitých i psovitých šelem a antilop. Také je dětem vysvětleno, proč jsou supi ve volné přírodě tak důležití. V návaznosti na toto téma se děti dozvědí, co znamená pojem reintrodukce. Je jim představen projekt bulharských a španělský ochranářů z organizace Green Blakans, jehož součástí se Zoo Zlín stala již v roce 2009. Cílem tohoto projektu je vypouštět supy bělohlavé do volné přírody v horských oblastech Bulharska.

6. ročník

Do učiva šestého ročníku této základní školy je zařazen vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a význam života na Zemi obecně. ŠVP rozebírá tematiku vzniku Země, základní strukturu života, rozdíl mezi živočišnou a rostlinnou buňkou, význam a zásady třídění organismů, základní taxonomické jednotky, viry bakterie, houby, rostliny, živočichové a jejich stavba těla. Funkce jednotlivých částí, co jsou to tkáně, orgány, orgánové soustavy, rozmnožování, vývoj, vývin živočichů. Takto bychom mohli ve výčtu témat dále pokračovat. Z prostudování vyplývá, že tato škola má v tomto ročníku nejpodrobněji rozpracován školní vzdělávací program ze všech analyzovaných škol. A proto i v tomto případě nacházíme propojenost ŠVP a programu tábora. Jedním

z příkladů může být objasňování toho, jak se exotických zvířata chovají v době rozmnožování.

7. ročník

Do učiva sedmého ročníku jsou zařazena stavba těla obratlovců, vnější a vnitřní stavba těla paryb, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků, savců, třídění obratlovců, vyjmenování nejznámějších zástupců jednotlivých tříd, jejich význam a postavení v ekosystému. Následuje způsob života a chování zástupců paryb, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků, savců a jejich přizpůsobení prostředí, projevy chování živočichů, vývoj obratlovců či téma přírodních rezervací a parků. Dětem je v průběhu tábora představován jihoafrický národní park Hluhluwe-iMfolozi a to z toho důvodu, že jej zlínská zoologická zahrada finančně podporuje. Finanční dary jsou pravidelně předávány organizaci Save the Rhino, která za ně nakupuje potřebné pomůcky a vybavení (dalekohledy, vysílačky, stany, uniformy atd.) pro strážce parku. Cílem této organizace je chránit nosorožce před nelegálním lovem.

7.6 Celkové zhodnocení analýzy ŠVP

Analýza vybrané pěti školních vzdělávacích programů dokazuje souvislost mezi jednotlivými ŠVP a programem příměstského tábora pořádaného zlínskou zoologickou zahradou. Každá škola má jednotlivou tematiku různorodě rozpracovanou, ale základní tematické okruhy jsou ve všech školách stejné. Důvodem je to, že jednotlivé základní tematické okruhy jsou pevně stanoveny v rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy. Oblast environmentální výchovy, jako průřezové téma, je v podstatě u všech škol stejná a je nedílnou součástí základního učiva.

Díky této analýze jsme dokázali, že neformální vzdělávání realizované formou příměstských táborů může hrát významnou roli v oblasti základního vzdělávání. A to v oblastech, které jsou zaměřeny na přírodu a životní prostředí. Program tábora je jakousi nadstavbou a můžeme říci, že určitým způsobem doplňuje a upevňuje znalosti, které děti získávají z učiva 1. – 7. třídy základní školy.

8 METODOLOGIE

Druhá praktická část diplomové práce je zaměřena na orientační výzkum - zabývá se srovnáváním dat vztahujících se k příměstskému táboru. Cílem této části je porovnat a zhodnotit následující informace.

Analýza č. 1

Křivka počtu přihlašovaných dětí

Analýza č. 2

Zastoupení dívek a chlapců

Analýza č. 3

Srovnání věkových kategorií dětí v jednotlivých letech

Analýza č. 4

Návratnost dětí – dítě se tábora účastnilo více než jednou

Analýza č. 5

Počet přihlášených dětí, jejichž rodina vlastní kartičku ZOO Zlín Family, díky níž mohou využít i slevy z ceny příměstského tábora a s největší pravděpodobností navštívuje jejich rodina zlínskou zoologickou zahradu více než jednou během kalendářního roku

Výzkumná otázka č. 1

Je tento druh příměstského tábora pro děti atraktivní?

Výzkumná otázka č. 2

Vyhledávají tábor obě pohlaví, jak dívky, tak i chlapci?

Výzkumná otázka č. 3

Pro jakou věkovou kategorii je prázdninový příměstský tábor v zoo nejatraktivnější?

Výzkumná otázka č. 4

Jaké procento dětí se účastní tábora více než jednou?

Výzkumná otázka č. 5

Kolik dětí pravděpodobně navštěvuje zoo více než jednou v průběhu kalendářního roku?

Data byla získána z interních podkladů zoologické zahrady, konkrétně z *oddělení biologické výchovy a marketingu*. Data jsou srovnávána od roku 2011 do roku 2019. Analýza pobíhala z celkového počtu přihlášených, což bylo za výše zmíněné období celkem 2.366 dětí.

9 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

9.1 Atraktivita příměstského tábora

V grafu jsou znázorněny počty přihlášených dětí v letech 2011 – 2019. Díky archivovaným datům mohlo dojít k porovnání nárůstu přihlašovaných dětí od dob, kdy byly příměstské tábory realizovány ve spolupráci s DDM Astra.

Rok 2013 byl posledním, kdy byly pořádány tábory ve spolupráci se zmiňovaným domem dětí a mládeže. V roce 2014 byl již tábor organizován zoologickou zahradou a jejími pracovníky. Křivka ukazuje, že došlo téměř k 100% nárůstu přihlášených dětí.

V roce 2015, došlo k dalšímu vysokému nárůstu počtu přihlášených. Důvodem bylo, jak je již v práci zmíněno, navýšení celkové kapacity táborů. V následujících letech počet přihlášených dětí lehce kolísá. Nejsou to ovšem zásadní propady. Nejnižší počet přihlášených dětí nám křivka ukazuje v roce 2018.

Vzhledem k tomu, že registrace na tábory již v letošním roce proběhla, byla v tomto výzkumu využita nejaktuálnější data. Tato data nám ukazují nepatrný nárůst přihlášených dětí. Data jsou platná ke dni 20. 3. 2019. I letos můžeme říci, že o tento příměstský tábor je stále zájem jak ze strany rodičů, tak i dětí. Tento neutuchající zájem můžeme připsat atraktivitě prostředí.

Graf č. 1 Počet přihlášených dětí

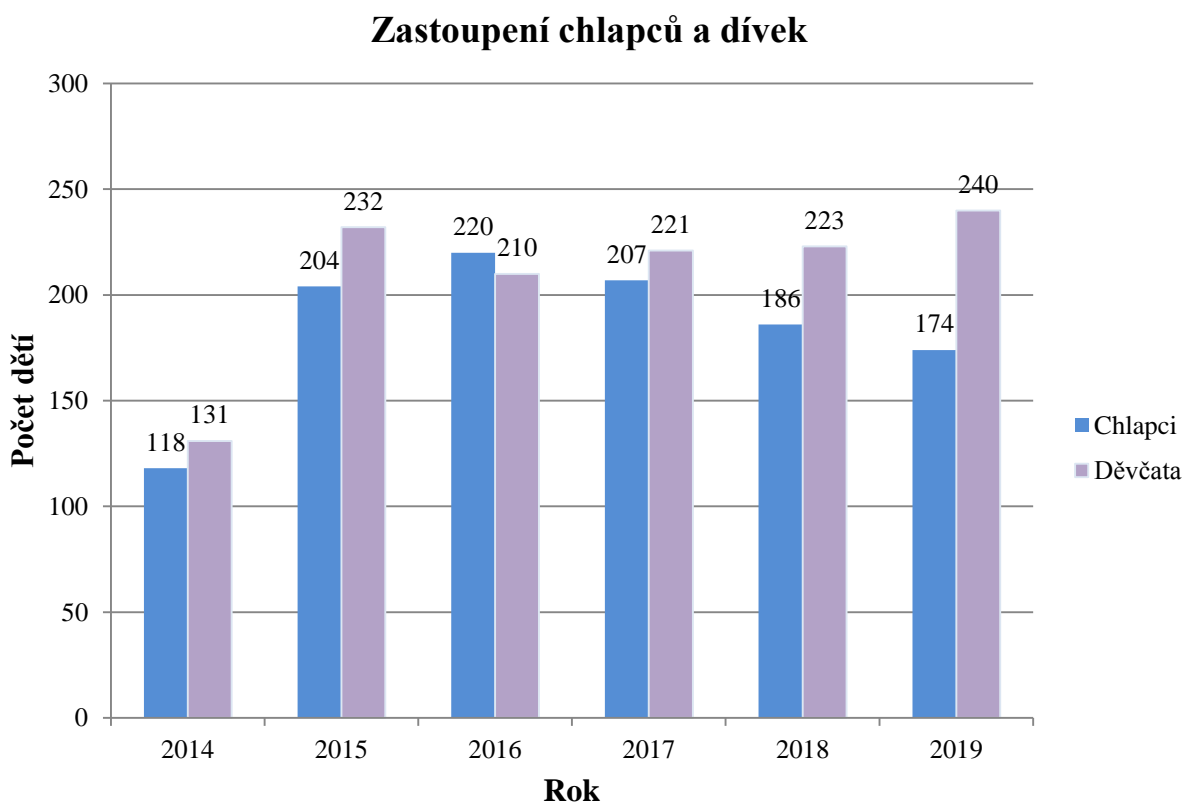

9.2 Zastoupení dívek a chlapců na příměstském táboře

Výzkumná otázka číslo dvě zní: Vyhledávají tábor obě pohlaví, jak dívky, tak i chlapci? Otázka vztahující se k této oblasti je zaměřena na získání informací o tom, které pohlaví se příměstského tábora účastní častěji.

Z porovnávaných dat plyne, že je tábor více méně oblíben u obou pohlaví. Rozdíly mezi přihlášeným počtem dívek a chlapců nejsou příliš markantní. Největší rozdíl můžeme vidět v roce 2019, kdy je z celkového počtu 417 přihlášených dětí přihlášeno 240 dívek a pouze 174 chlapců. Vzhledem ke zkušenostem se tento poměr může ještě do začátku letních prázdnin změnit. To souvisí s tím, že rodiče během jarních měsíců mají možnost rezervaci tábora zrušit. Pak přicházejí na řadu náhradníci, které pracovníci zoo na tábor dodatečně přihlašují.

Z grafu plyne, že tábor vyhledávají jak dívky, tak chlapci. Pro organizátory byl tento graf velkým překvapením. „Pocitově“ se totiž organizátorům zdá, že vyšší míra zastoupení účastníků tábora je vždy u dívek. Program tábora a již výše zmiňovaná atraktivita prostředí dokazují, že tematika zvířat je zajímavá pro obě pohlaví

Graf č. 2 Zastoupení dívek a chlapců

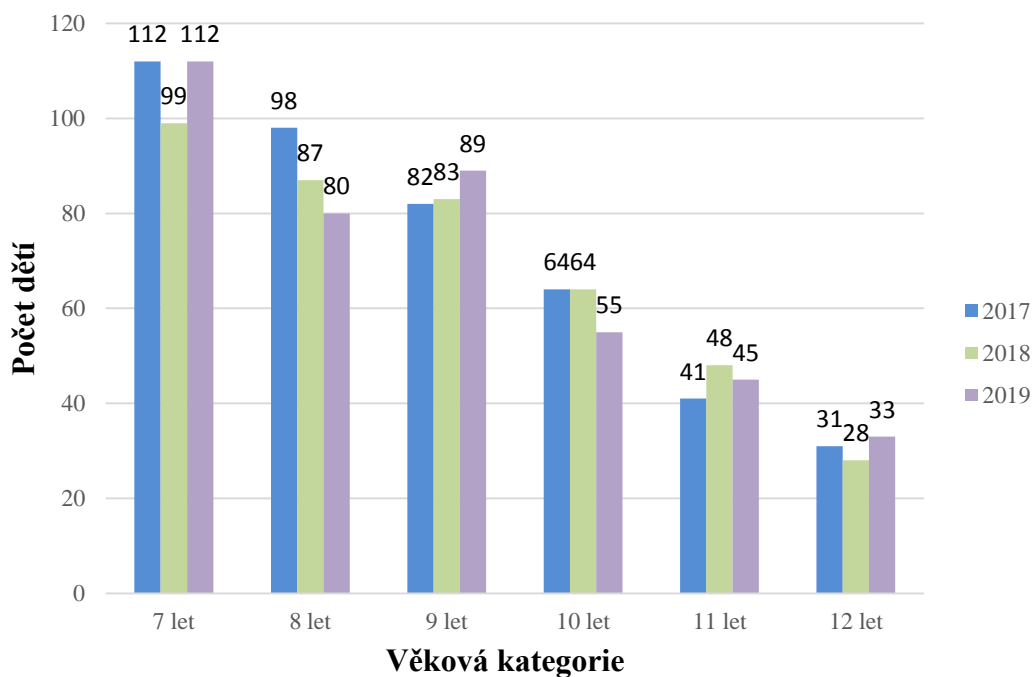
9.3 Věková kategorie dětí

Třetí výzkumná otázka byla stanovena takto: Pro jakou věkovou kategorii je prázdninový příměstský tábor v zoo nejatraktivnější?

V tomto grafu byla využita data za poslední tři roky, tedy z let 2017 – 2019. Důvodem je to, že v roce 2017 došlo ke změně v oblasti věkové kategorie přihlašovaných dětí. Ta se změnila, z původní věkové kategorie 7 – 14 let, na 7 – 12 let. Věk byl snížen, protože docházelo k opakovanému přihlašování dětí, které na táboře takzvaně „vyrůstaly“ a po opakovaném přihlašování pro ně již nebyl program dostatečně atraktivní, a tak z jejich strany docházelo k narušování programu. Dále byly ze strany rodičů často vznášeny dotazy, proč zoo nepořádá více turnusů pro menší děti. Program tábora je sestaven na „klíč“ a pořadatelé nemají příliš možností, jak hlavní náplň obměňovat.

Data ukazují, že nejvíce přihlášených dětí je ve věkové kategorii 7 let. Za ní následuje věková kategorie 8mi letých dětí. Čím má dítě vyšší věk, tím se počet jejich účastníků snižuje. V této statistice se pravděpodobně odráží fakt, že pro rodiče je v době letních prázdnin náročné zajistit hlídání pro mladší děti.

Počet dětí dle věku v jednotlivých kategoriích v letech 2017 - 2019

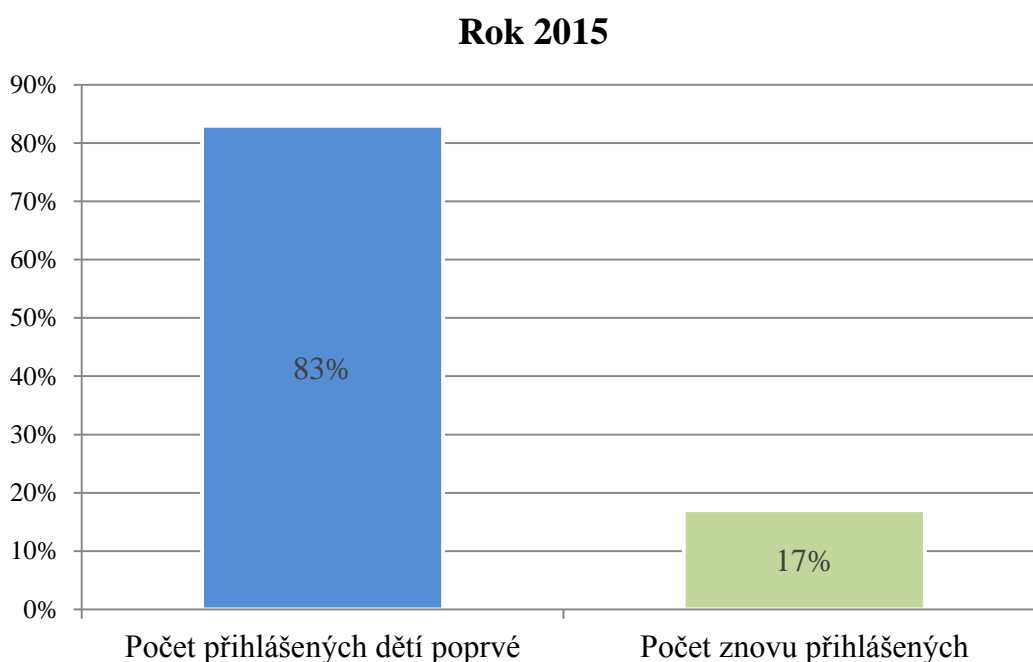
Graf č. 3 Věkové kategorie dětí

9.4 Účast dítěte na tábore více než jednou

Cílem této analýzy bylo zjistit, jaká je procentuální návratnost dětí na tábor. Zda se vůbec děti tábora účastní více let po sobě či nikoliv. Data byla porovnáвана od roku 2014 do roku 2019.

Rok 2015

Při analýze výzkum vycházel z porovnávání počtu přihlášených dětí v roce 2014 a 2015. Dle jmenného seznamu bylo porovnáвано, kolik dětí přihlášených v roce 2014, se táborového programu účastnilo i v roce 2015. Graf nám ukazuje, že z celkového počtu 436 přihlášených je pouze 17% znovu přihlášených dětí. Zbylých 83% dětí je nově přihlášených. Toto zjištění je poměrně překvapující. Nicméně zde byl skok v počtu přihlašování. Ten byl, jak je již v práci zmíněno, zdvojnásoben. To může být důvodem nižší návratnosti dětí.

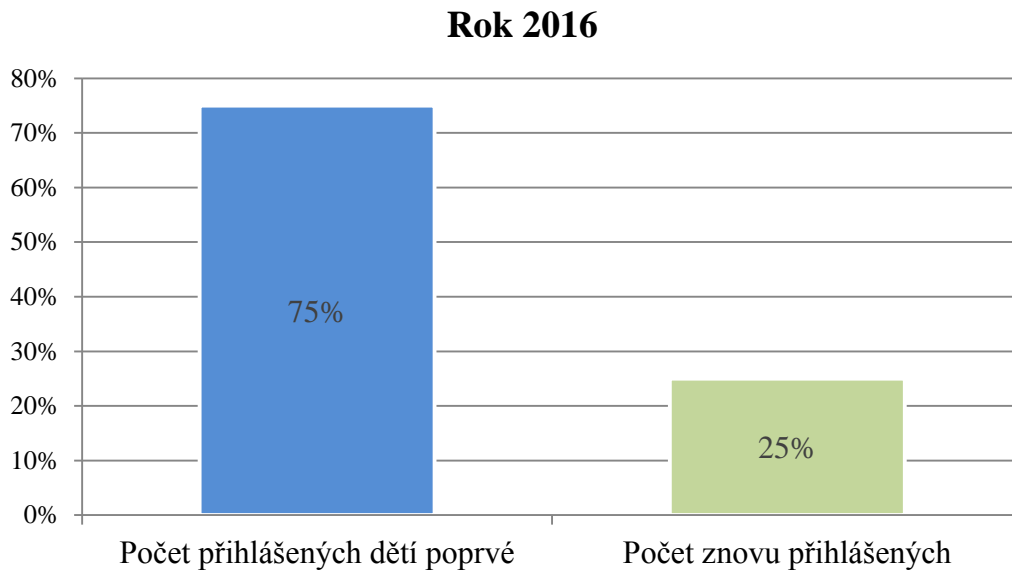
Graf č. 4 Rok 2015

Rok 2016

V tomto případě byla porovnáвана data z let 2015 - 2016. Postup zjišťování a porovnávání dat byl stejný jako u předchozího grafu.

Graf nám ukazuje, že z celkového počtu 430 přihlášených dětí se tábora jich opětovně účastnilo 25%. V tomto případě je návratnost dětí vyšší než v předcházejícím

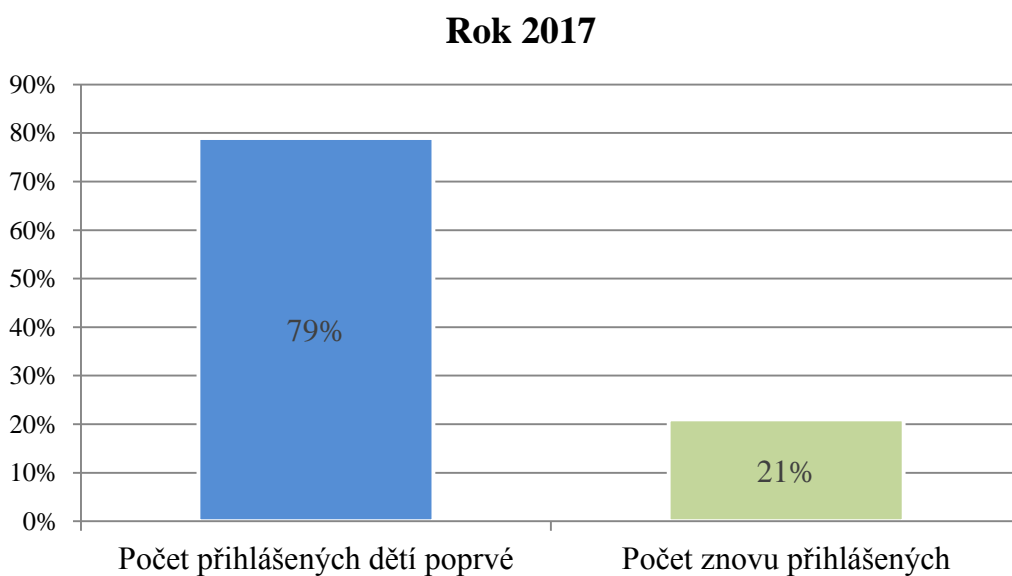
roce. Nicméně je to překvapující zjištění, protože dle interních informací zoologické zahrady se pořadatelé domnívali, že procento znovu přihlášených dětí bude mnohem vyšší.

Graf č. 5 Rok 2016

Rok 2017

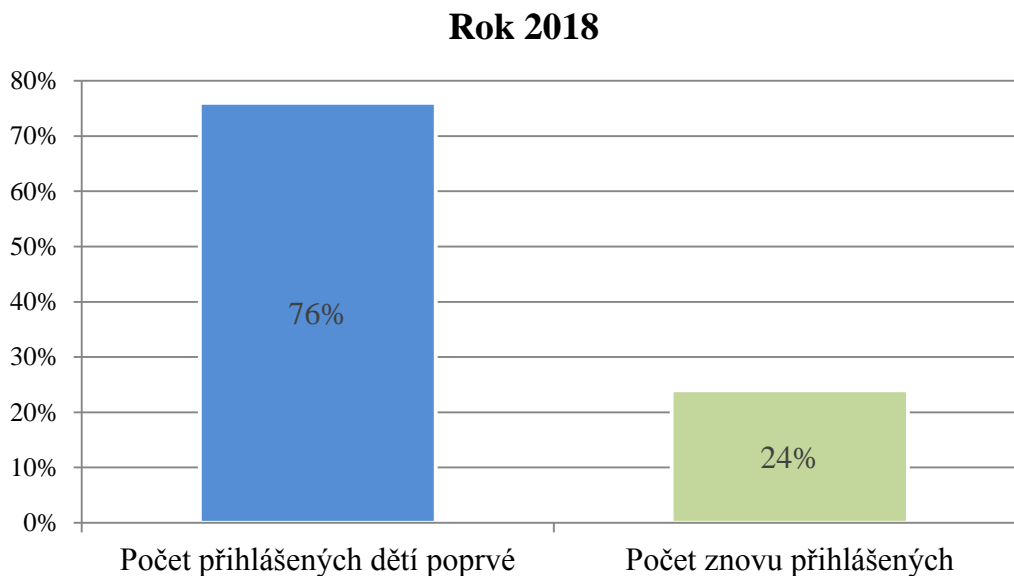
Byla analyzována data z let 2016 a 2017. Opět vycházela z porovnávání jmenného seznamu přihlášených dětí. Graf nám ukazuje, že z celkového počtu 428 přihlášených dětí se příměstského tábora znovu účastnilo 21%.

Graf č. 6 Rok 2017

Rok 2018

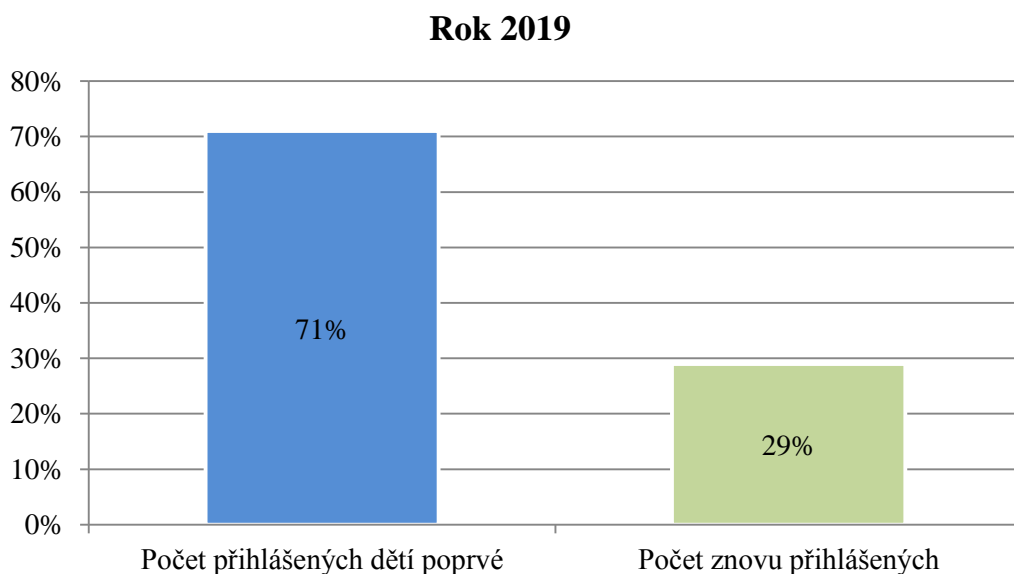
Porovnávaná data byla z let 2017 a 2018. Z grafu vidíme, že návratnost v tomto roce, tedy v roce 2018, z celkového počtu 409 přihlášených dětí, byla 24 %.

Graf č. 6 Rok 2018

Rok 2019

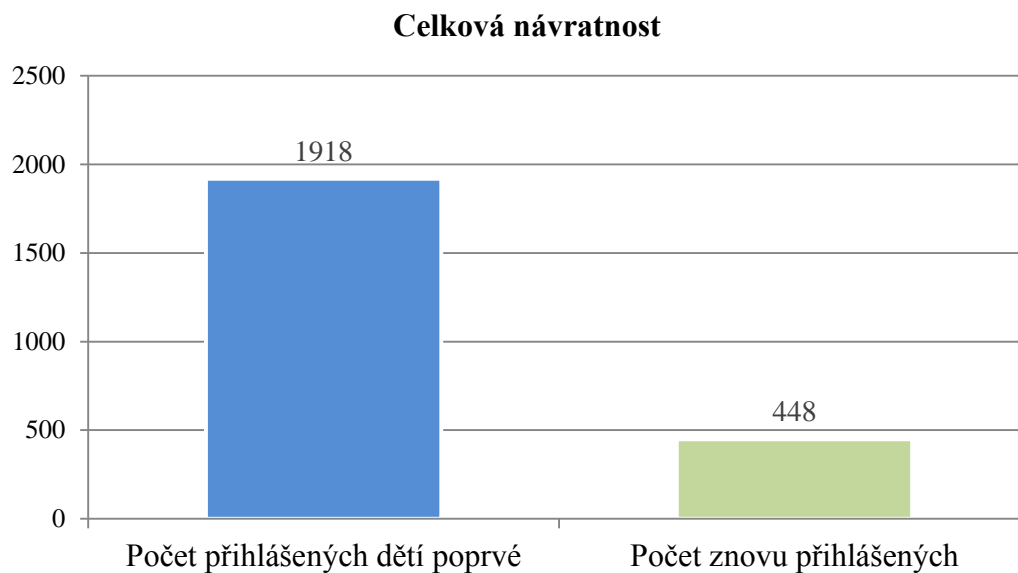
Posledním rokem, který práce analyzovala, je rok 2019. Graf nám ukazuje, že tento rok je v návratnosti přihlášených dětí nejméně úspěšný. Z celkového počtu 414 přihlášených dětí se tábora bude 29% z nich účastnit opětovně.

Graf č. 7 Rok 2019

Celková návratnost v letech 2015 - 2019

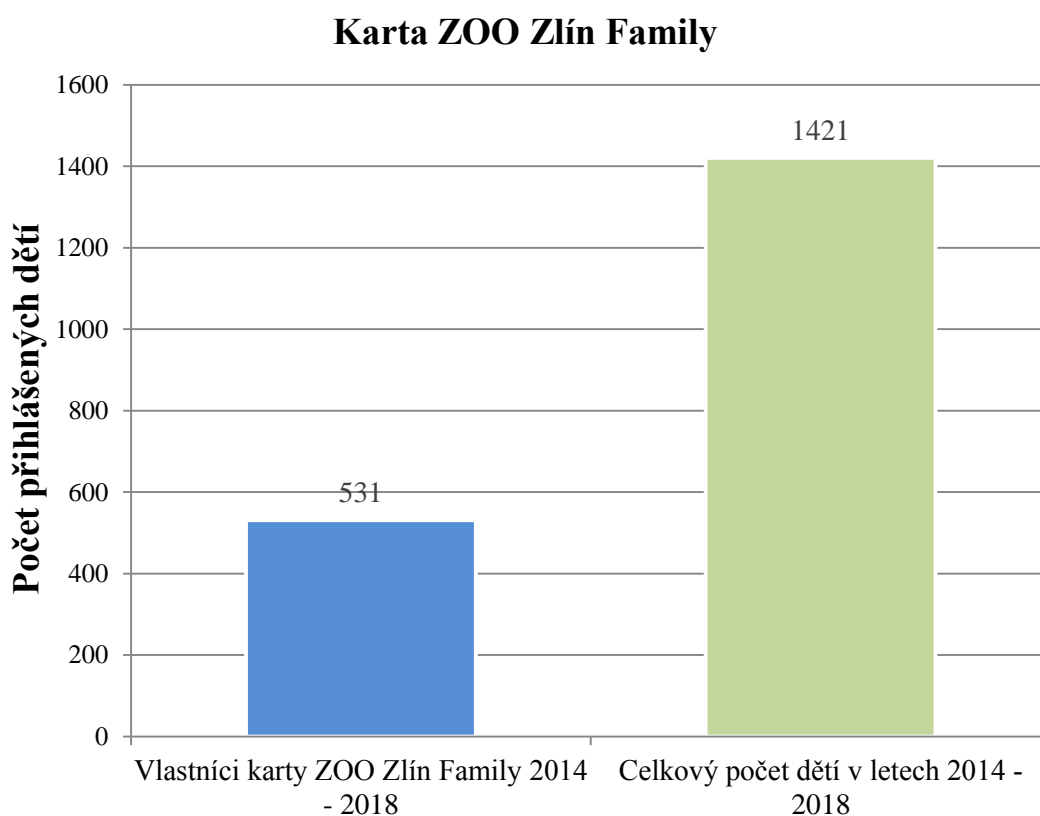
V tomto grafu byla porovnána data z let 2015 – 2019. Graf ukazuje, že celková návratnost je celkově nízká. Z celkového počtu 2 366 dětí se příměstského tábora v letech 2015 – 2019 účastnilo pouze 448 více než jednou.

Graf č. 8 roky 2015 - 2019

9.5 Počet dětí, jejichž rodiče vlastní roční permanentní kartu do zoo

Poslední graf vznikl na základě srovnání cen účastnického poplatku, který rodiče uhradili. V případě, že rodina vlastní kartičku ZOO Zlín Family, což je roční permanentka do zoo, má nárok na slevu z celkové ceny tábora. Díky těmto datům mohl být sestaven následující graf, kdy lze předpokládat, že rodiny vlastníci tuto kartu navštěvují více než jedenkrát ročně. Z celkového počtu přihlášených dětí tedy kartu Zoo Zlín Family vlastní 531 (27%) rodin.

Graf č. 9 Dítě navštěvuje zoo více než 1x ročně

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala nabídkou volnočasových aktivit, které české zoologické zahrady nabízejí svým návštěvníkům v souvislosti se základním vzděláváním. Práce se zároveň věnuje otázce, zda neformální vzdělávání realizované formou příměstských táborů může prohlubovat znalosti získané v oblasti základního vzdělávání.

Teoretická část práce popisuje pedagogiku volného času, rámcový vzdělávací program a vzájemnou propojenost v návaznosti na environmentální výchovu. Výsledky mého rozboru ukázaly, že propojenost mezi aktivitami, které české zoologické zahrady nabízejí, a rámcovým vzdělávacím programem pro základní školy, lze najít. Stejně jako základní školy, tak i zoo realizují například aktivity vztahující se ke Dnu Země. V tomto bodě může docházet ke kooperaci mezi základními školami a zoologickými zahradami a navzájem se obě instituce mohou podporovat. Práce se také věnuje vzniku a realizaci příměstských táborů, které zlínská zoologická zahrada každoročně pořádá od roku 2014. Práce konkretizuje management a marketing této události, celkové plánování, organizování, výběr externistů i zlom v počtu přihlašovaných dětí, který nastal v roce 2015. Popisuje s tím související změnu v programu a navýšení počtu spolupracovníků, kteří se podílejí na jejich realizaci. Práce ukazuje, že i když zoo na poli marketingu příměstských táborů není příliš aktivní, rodiče si informace o této nabídce předávají ústně. Svým způsobem lze tuto formu reklamy považovat za nejlepší. Protože vlastní zkušenost je vždy lepší než jakákoliv reklama.

V druhé praktické části práce jsem se zaměřila na analýzu konkrétních vzdělávacích programů vybraných pěti škol, které se nacházejí v blízkosti zlínské zoologické zahrady a jejich srovnáním s programovou náplní tábora. Práce ukazuje, že v mnoha směrech dochází k průniku témat. Příměstské tábory mohou sehrát významnou roli v doplňování a prohlubování učiva, které děti probírají v 1. – 7. ročníku základní školy. Tyto ročníky byly vybrány z toho důvodu, že korespondují s věkovými kategoriemi přihlašovaných dětí. V závěrečné části rozebírám získaná data vztahující se k počtu přihlašovaných dětí. Jednotlivé grafy názorně zobrazují, jak velký je o tuto volnočasovou aktivitu zájem. Analýza dat vztahující se k poměrovému zastoupení dívek a chlapců ukazuje, že tábor je oblíbený u obou pohlaví. To má souvislost s programovou náplní. Dále počty přihlášených dětí ukazují, že nejvíce účastníků je ve věkové kategorii 7 až 8 let. Zajímavým poznatkem bylo vyhodnocení četnosti opakovaných účastí dětí. I přes to, že

procenta na první pohled nejsou příliš vysoká, návratnost, a tím pádem i oblíbenost, je z dat patrná. Poslední graf se věnuje počtu držitelů roční permanentky nesoucí název Karta ZOO Zlín Family. Z něj lze odvodit, že kromě výhody spočívající v několika návštěvách zoo za rok, rodiny vlastníci permanentku využívají v hojném počtu i benefit v podobě sníženého poplatku za příměstský tábor. Děti držitelů permanentek tvoří více než čtvrtinu všech účastníků.

Diplomová práce tedy ukazuje, že program příměstských táborů je jakousi nadstavbou školních vzdělávacích programů základních škol Zlína a jeho blízkého okolí. Může tak posloužit nejen dětem, ale i jejich vyučujícím v prohlubování teoretických znalostí. Obrovským plusem je přítomnost živých zvířat, které zoo představuje v co možná nejpřirozenějším prostředí. Díky tomu jsou pro děti mnohdy abstraktní informace obsažené v osnovách učiva lépe pochopitelné. Cílem táborů pak je přinášet nejen nové poznatky a informace, ale také budovat vztah dětí k přírodě, ekologii a ochraně životního prostředí.

REFERENČNÍ SEZNAM

BUJÁČKOVÁ, Romana, Roman HORSKÝ a Lenka BUJÁČKOVÁ. *Výroční zpráva ZOO a zámek Zlín – Lešná za rok 2018*. Zlín, 2019.

CLAYTON, Susan D. a Gene MYERS. *Conservation psychology: understanding and promoting human care for nature*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, 2009. ISBN 978-1405176781.

Český portál ekopsychologie. *O vztahu k přírodě a životnímu prostředí* [online]. [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/soubory/evyvoj.pdf>

Český portál ekopsychologie - *Studie » Zkušenosti s chovem exotických zvířat v českém školství*. [online]. Alžběta Stančáková [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/studie/zkusenosti-s-chovem-exoticky-ch-zvirat/>

Definitions of Marketing – American Marketing Association. *American Marketing Association – Answers into Action* [online]. 2019 American Marketing Association. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <https://www.ama.org/the-definition-of-marketing/>

DOBRORUKA, Luděk J. *Zoologické zahrady*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Pomocné knihy pro žáky (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-21177-1.

EDUCATION » EAZA. *European Association of Zoos and Aquaria » EAZA* [online]. 2019 [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <https://www.eaza.net/conservation/education/>

Environmental Education : WAZA : World Association of Zoos and Aquariums. *301 Moved Permanently* [online]. Mark Penning, [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: <http://www.waza.org/en/site/conservation/environmental-education>

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta - Ministerstvo životního prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2008 [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/evvo>

History & Milestones | International Zoo Educators Association. *International Zoo Educators Association | International Zoo Educators Association* [online]. Dostupné z: <http://izea.net/about/history-and-milestones/>

IIMCE | Mezinárodní institut marketingu, komunikace a ... [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <https://iimce.cz/wp-content/uploads/2017/09/Marketing-pro-zacatecniky-2011.pdf>

KELLNEROVÁ, Dana. *Chov zvířat ve školách*. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2013. Metodický materiál pro učitele. ISBN 978-80-87604-57-1.

Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Children's Play and Motor Development. *ResearchGate / Share and discover research* [online]. [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/252182057_Landscape_as_Playscape_The_Effects_of_Natural_Environments_on_Children's_Play_and_Motor_Development

LEBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0094-9.

LETNÍ PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY 2019 | Zoo Brno. *Zoo Brno* [online]. 2019 [cit. 02.04.2019]. Dostupné z: <https://www.zoobrno.cz/pro-deti-a-skoly/primestske-tabory/letni-primestske-tabory-2019>

Líska - EVVO ve Zlínském kraji. *Líska - občanské sdružení pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu ve Zlínském kraji* [online]. 2019 [cit. 02.03.2019]. Dostupné z: <http://www.liska-evvo.cz/doc/evvo-ve-zlinskem-kraji>

Nemoc poznám z jazyka, očí i tvaru nehtů, lékař musí uvažovat komplexně, říká český doktor House - Aktuálně.cz. *Video - Aktuálně.cz* [online]. Economia, a.s. [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/nemoci-poznam-z-dotyku-oci-i-tvaru-nehtu-lekar-musi-uvazovat/r~39077512fbb611e884f6ac1f6b220ee8/>

OBST, Otto. *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1359-0.

Pardon Our Interruption. *Pardon Our Interruption* [online]. Dostupné z: <https://www.apa.org/news/press/releases/2011/07/cats-dogs.aspx>

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785695.

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0676-4.

Průřezová témata - DIGIFOLIO. *Domů - DIGIFOLIO* [online]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=3951>

Přehled legislativy pro pořádání příměstských táborů | Poradna ČRDM. *Poradna / Poradna ČRDM* [online]. Česká rada dětí a mládeže 2016. [cit. 01.04.2019]. Dostupné z: <http://poradna.crdm.cz/index.php/primestske-taboru/prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>

Rámcové vzdělávací programy, Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [cit. 25.02.2019]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Rezervační systém - Zoo Ostrava. *Zoo Ostrava - příroda na dosah* [online]. 2019 [cit. 02.04.2019]. Dostupné z: <http://www.zoo-ostrava.cz/cz/rezervace2/>

RVP ZV_2017_červen.pdf, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. 2013 [cit. 26.02.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>

SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Přeložil Vladimír IRGL. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4.

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.

Šestnáctiletá aktivistka Greta Thunberg ze Švédska je navržena na Nobelovu cenu míru | Radio Wave. *Radio Wave* [online]. [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/sestnactileta-aktivistka-greta-thunberg-ze-svedska-je-navrzena-na-nobelovu-cenu-7785693>

TEMPÍROVÁ, Lenka. *Dvě tváře ZOO*. Praha 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Ing. Radek Trnka, Ph.D. [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/59860/DPTX_2011_2_11240_0_296479_0_126456.pdf?sequence=1&isAllowed=y

UW Departments Web Server [online]. [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/hints/publications/Childrens_Affiliation_Nature.pdf

Zoo Praha. *Vše o historii zoo* [online]. [cit. 29.03.2019]. Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/vse-o-zoo/historie/44-za-profesorem-jirim-jandou>

Zoo Praha. *Zooškola pro děti* [online]. [cit. 29.03.2019]. Dostupné z: <https://www.zoopraha.cz/skoly-a-deti/zooskola>

VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.

VODÁČEK, Leo a Oľga VODÁČKOVÁ. *Moderní management v teorii a praxi*. 3., rozš. vyd. Praha: Management Press, 2013. ISBN 978-80-7261-232-1.

World association of Zoos and Aquariums. *Moved Permanently*. [online]. [cit. 13.01.2019]. Dostupné z: http://www.waza.org/files/webcontent/1.public_site/5.conservaion/un_decade_biodiversity/WAZA%20Visitor%20Survey%20Report.pdf

World Leisure Organization. *All rights reserved. About us – world leisure*. [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <http://worldleisure.org/about-us/>

Základní škola Fryšták - Úvod [online]. Copyright © [cit. 10.04.2019]. Dostupné z: https://www.zsfrystak.cz/pages/zpravy/SVP_ZS_Frystak.pdf

Základní škola Zlín, Nová cesta 268, Štípa. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Nová cesta*. Zlín. 2017.

Základní škola Zlín, Slovenská 3076, p.o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Vzdělání sport – příroda*. Zlín. 2016.

Základní škola Zlín, Křiby 4788, p. o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Duhová škola*. Zlín 2017

Základní škola Komenského I, Zlín, Havlíčkovo nábřeží 3114 p.o. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – Barevná škola*. Zlín. 2016

162/2003 Sb. Zákon o zoologických zahradách. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-162>

94/1963 Sb. Zákon o rodině. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 01.04.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- EV   Environmentální výchova
- RVP   Rámcový vzdělávací program
- ŠVP   Školní vzdělávací program

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Prohlášení zákonných zástupců o doprovodu
- P II Prohlášení zákonných zástupců o bezinfekčnosti dítěte
- P III Souhlas s fotografování dítěte
- P IV Bezpečnostní pokyny – výčet bezpečnostních pokynů v Zoo Zlín
- P V Lékařský posudek o zdravotní způsobilosti dítěte
- P VI Souhlas se zpracováním osobních údajů (GDPR)

PŘÍLOHA P I: PROHLÁŠENÍ ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ O DOPROVODU

Prohlášení zákonných zástupců o doprovodu

Prohlašuji, že dítě (jméno a příjmení) ..... budu
přivádět v 8:15 hod. a vyzvedávat v 16:00 hod. v době, kdy dítě bude navštěvovat akci
„Příměstské tábory v Zoo Zlín“. Místo mne mohou dítě přivádět/vyzvednout tyto
osoby.....

Pokud si dítě v uvedenou hodinu nevyzvednu, zavazuji se uhradit náklady na dopravu
dítěte do místa trvalého pobytu/bydliště uvedeného na přihlášce.

Požadované informace slouží k zajištění co největší bezpečnosti dítěte.

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců.....

PŘÍLOHA P II: PROHLÁŠENÍ ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ O BEZINFEKČNOSTI

Prohlášení zákonných zástupců o bezinfekčnosti

(odevzdávejte v den nástupu dítěte na akci)

Prohlašuji, že dítě (jméno a příjmení) .....nejeví známky akutního onemocnění a okresní hygienik ani ošetřující lékař mu nenařídil karanténní opatření, a že dítě netrpí v den nástupu na příměstský tábor žádnou infekční chorobou. Není mi též známo, že by v posledních dvou týdnech přišlo dítě do styku s osobami, které onemocněly přenosnou či nakažlivou nemocí.

Dítě užívá pravidelně tyto léky:.....

Dítě má alergii na....., v případě alergické reakce užívá tyto léky:.....

Dítě je registrováno u zdravotní pojišťovny:.....

Informace jsou důležité, abychom věděli, že v den nástupu na tábor dítěte není nemocné.

Tyto údaje slouží pro lepší informovanost pořadatele.

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců:.....

(nesmí být starší 24 hodin)

Jsem si vědom(a) právních následků, které by mne postihly, kdyby toto mé prohlášení nebylo pravdivé.

UPOZORNĚNÍ PRO ZÁKONNÉ ZÁSTUPCE DÍTĚTE!

V případě zatajení jakýchkoliv skutečností týkající se zdravotního stavu dítěte, přebírají rizika s tímto spojená zákonní zástupci dítěte.

Souhlasím s případným vyndáním klíštěte:

A N O - N E

ZOO Zlín se zavazuje, že v případě vyndání přísátého klíštěte informuje o tomto zákonné zástupce nejpozději při předání dítěte.

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců.....

PŘÍLOHA P III: SOUHLAS S FOTOGRAFOVÁNÍM

SOUHLAS S FOTOGRAFOVÁNÍM

Souhlasím, aby během tábora dítě bylo fotografováno

Jméno a příjmení dítěte .....

A N O - N E *

Skupinové fotografie slouží čistě pro potřeby zákonných zástupců, nebudou sloužit k marketingovým účelům a nebudou zveřejňovány na webu ZOO Zlín, sociálních sítích či na jiných webových stránkách. Organizátoři příměstského tábora nenesou odpovědnost za focení dětí navzájem. **

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců:.....

* nehodící se škrtněte

** v případě, že jeden z účastníků turnusu zvolí možnost NE, celá skupina nebude fotografována

PŘÍLOHA P IV: BEZPEČNOSTNÍ POKYNY

BEZPEČNOSTNÍ POKYNY V ZOOLOGICKÉ ZAHRADĚ ZLÍN LEŠNÁ

S cílem zajistit co největší bezpečnost Vašich dětí při námi organizované akci si dovoluujeme předložit soupis bezpečnostních pokynů, jejichž dodržování budeme po dětech vyžadovat.

Žádáme Vás tímto o spolupráci při vysvětlování uvedených pokynů dětem.

Seznámení dětí s bezpečnostními pokyny v zoologické zahradě provede první den příměstského tábora hlavní vedoucí týdne. Formou příslušnou jejich věku budou děti poučeny, jak se mají chovat v areálu zoo, abychom si na společně strávený čas v zoo mohli odnést jen ty dobré vzpomínky.

Seznámení s bezpečnostními pokyny bude probíhat dle níže uvedených bodů:

1. Bezpečnost v budově Tyrol v zoo,
2. Bezpečnost při činnosti v místnosti,
3. Bezpečnost dětí při pohybu v areálu zoo,
4. Bezpečnost dětí při použití vláčku,
5. Bezpečnost dětí v lanovém centru Lanáček.

ad 1)

Dodržování bezpečnosti pohybu dětí po chodbách v budově Tyrolu: neběhat po chodbách a schodišti, být opatrný při přesunu na WC i do jídelny, kde je pro děti zajištěný pitný režim.

ad 2)

- a) nevyklánět se z okna a nestoupat na parapety,
- b) neběhat v místnosti, dávat pozor na hrany nábytku, skleněné plochy (okna, dveře), vlhkou podlahu,
- c) bez dovolení vedoucích nemanipulovat s předměty,
- d) nesahat a nic nedávat do zásuvek el. proudu.

ad 3)

- a) seznámení dětí se směrem, trasou a cílem přesunu, ohled na dodržování normy zátěže (nepřeceňování fyzické zdatnosti dětí),

- b) bezpečnost při chůzi po pěších cestách – bez povolení vedoucích neopouštět vyznačené cesty (neběhat, nechodit po obrubnicích, nevěšet se na zábradlí a ohrady u expozic),
- c) dodržování bezpečnosti u expozic – bez povolení vedoucích nevstupovat mimo návštěvnický prostor a nesahat na zvířata,
- d) nechodit bez povolení vedoucích do zázemí zoo,
- e) při soutěžích a hrách pro děti v areálu zoo důsledně poslouchat pokyny vedoucích,
- f) bez vědomí vedoucích děti neopouští areál zoo.

ad 4)

- a) poučení dětí o chování při nástupu do vláčku a jízdě ve vláčku,
- b) nutno vyčkat na nástupišti vláčku ve skupině s vedoucími tábora (neběhat),
- c) hromadný nástup dětí do vláčku až po jeho zastavení na pokyn vedoucího,
- d) nevstávat za jízdy, nepřesedat si na jiná místa, nevysunovat končetiny těla, nevyklánět se a nevyhazovat předměty z vláčku,
- e) vystupovat z vláčku až po jeho úplném zastavení na nástupišti na pokyn vedoucího.

ad 5)

Bezpečnostní pokyny upřesní instruktoři v dětském lanovém centru Lanáček.

Bezpečnostní pokyny

Potvrzuji, že jsem své dítě seznámil s výše uvedenými bezpečnostními pokyny, které je nutné během příměstského tábora konaného v areálu ZOO Zlín dodržovat. Uvedené pokyny slouží k zajištění co největší bezpečnosti dítěte.

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců: .....

PŘÍLOHA P VI: POSUDEK O ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI DÍTĚTE

POSUDEK O ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI DÍTĚTE K ÚČASTI NA ZOTAVOVACÍ AKCI A ŠKOLE V PŘÍRODĚ

Evidenční číslo posudku:

1. Identifikační údaje

Název poskytovatele zdravotních služeb vydávajících posudek:

Adresa sídla nebo místa podnikání poskytovatele:

IČO:

Jméno, popřípadě jména, a příjmení posuzovaného dítěte:

2. Účel vydání posudku:

3. Posudkový závěr

A) Posuzované dítě k účasti na škole v přírodě nebo zotavovací akci

- a) je zdravotně způsobilé*)
- b) není zdravotně způsobilé*)
- c) je zdravotně způsobilé s omezením*)**) .....

B) Posuzované dítě

- a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO - NE
- b) je proti nákaze imunní (typ/druh):

4. Poučení

Proti bodu 3. části A) tohoto posudku lze podat podle § 46 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, podat návrh na jeho přezkoumání do 10 pracovních dnů ode dne jeho prokazatelného předání poskytovatelem zdravotních služeb, který posudek vydal. Návrh na přezkoumání lékařského posudku nemá

5. Oprávněná osoba

Jméno, popřípadě jména, a příjmení oprávněné osoby:

Vztah k posuzovanému dítěti (zákonný zástupce, opatrovník, pěstoun popř. další příbuzný dítěte):

.....

Datum vydání posudku:

.....

Jméno, příjmení a podpis lékaře

razítko poskytovatele zdravotních služeb

PŘÍLOHA P V: ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

ZOO Zlín zpracovává osobní údaje v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Zákonnost zpracování osobních údajů v žádosti vychází z čl. 6 odst. 1 písm. b), c) a f) tohoto nařízení. Účelem zpracování osobních údajů je evidence dětí v příměstském táboru v ZOO Zlín. Oprávněný zájem vychází z průkazné evidence dětí, pro komunikaci se zákonnými zástupci dítěte a za účelem poskytnutí relevantních služeb, pořádaných organizátorem.

ZOO Zlín zpracovává osobní údaje obsažené v přihlášce a její příloze v následujícím rozsahu:

- jméno přihlašovaného dítěte,
- datum narození přihlašovaného dítěte,
- trvalý pobyt/bydliště,
- jméno a příjmení zákonného zástupce dítěte, jeho podpis,
- telefonní a e-mailové spojení na zákonného zástupce dítěte,
- prohlášení o bezinfekčnosti,
- údaje o zdravotní pojišťovně,
- zdravotní stav.

Osobní údaje jsou zpracovávány maximálně po dobu jednoho roku, následně budou smazány a skartovány.

Zpracovávané osobní údaje jsou nezbytné pro administrativní přípravu a organizační zajištění tábora.

Na základě Vašich informací se Vaše dítě bude moci bezpečně zúčastnit námi pořádaného příměstského tábora. Jedná se o údaje, které jsou pro nás k přípravě a organizaci tábora nezbytné, a v případě nutnosti je po nás mohou dále vyžadovat některé oprávněné instituce (např. Krajská hygienická stanice, zdravotnické zařízení apod.), kterým jsme povinni je poskytnout.

Jméno a příjmení zákonného zástupce: .....

Jméno a příjmení dítěte: .....

Datum:.....

Podpis zákonných zástupců: .....